

VARGA E. ÁRPÁD

A családok nemzetiségi és felekezeti összetétele Romániában az 1992. évi népszámlálás eredményei alapján

Az 1992. január 7-i romániai népszámlálás eredményeit összesítő központi kiadványsorozat utolsóként megjelent kötete fontos adalékokkal szolgál a különböző nemzetiségek és felekezetek demográfiai szerkezetére, többek között családstatistikájára vonatkozóan. A bevezető tanulmány - talán nem is csupán a terjedelmi kötöttségek miatt - korántsem meríti ki a táblázatos részben rejlő elemzési lehetőségeket (alig több mint egy oldalt szentel a címben jelzett témának). A rendelkezésre álló adatok módszeres feldolgozásával azonban hasznosítható információkhoz juthatunk a vegyes házasságok hosszú évtizedekig tabuként kezelt kérdéskörében.¹

A fogalmi tisztázás érdekében előre kell bocsátani, hogy a vizsgált táblázatok² (összegzésük az *I-IV. számú* táblamellékletben található) az általános népszámlálási gyakorlatnak megfelelően az úgynevezett „családmagokra” - más kifejezéssel a „szűk családokra” vagy „kiscsaládokra” vonatkoznak, melyeknek összetétele a házaspárra (vagy a házastárs nélküli szülőre) és nem házas gyermekeikre szorítkozik. Az eredeti közlés a családok számát a családokat alkotó személyek nemzetiségi, illetve felekezeti megoszlása szerint a családfő hovatartozása alapján, településtípusonként csoportosítja.³ Bár örömmel üdvözölhetjük, hogy a bukaresti statisztikai szolgálat egy előzmény nélküli segédletet bocsátott a romániai nemzetiségi társadalmak kutatóinak rendelkezésére, jeleznünk kell az adatközlés korlátait is. Komoly hiányosságként róható fel, hogy a táblázatok a különböző nemzetiségű és felekezeti, illetőleg a vegyes családokban élő gyermekek hovatartozásáról csupán a családok száma szerint tájékoztatnak, így a gyermekszám és az átlagos családnagyság alakulásáról e sajátos demográfiai szempontok metszetében nem szerezhetünk tudomást. A feleségek adatait - ha besorolásuk a családfőtől eltér - csupán a főbb nemzetiségek (román, magyar, cigány, német), illetőleg a jelentősebb lélekszámú felekezetek (ortodox, római katolikus, református, görög katolikus, pünkösdisták, baptista) szerint bontja tovább a kötet. Hiányoznak az anyanyelvi megoszlásra vonatkozó adatsorok is - melyek alapján hozzávetőleges képet alkothatnánk a vegyes családokon belüli nyelvhasználat alakulásáról -, továbbá nem találni a családtagok nemzetiségi és felekezeti hovatartozását részletező keresztábrákat sem. Az elmélyültebb vizsgálódást az adatok regionális (megyéenkénti) tagolásának hiánya is gátolja.

A családok nemzetiségi összetétele

Mindenekelőtt tekintsük át az össznépeességre vonatkozó országos adatokat. Az 1992. évi népszámlálás 6393,1 ezer családot regisztrált Romániában. Közülük 5702,8 ezer (89,2%) gyermekes vagy gyermektelen házaspár (e típust az egyszerűség kedvéért nevezzük „teljes” családnak), 690,3 ezer esetben pedig (10,8%) az apa vagy az anya egyedül neveli gyermekét (erre a típusra a továbbiakban a „csonka” család megnevezést alkalmazom). A gyermektelen családok száma 2065,2 ezer (az összes család 32,3 százaléka), a gyermekes teljes családoké pedig 3637,5 ezer (56,9%). Családi kötelékben összesen 20 111,5 ezren éltek. Ebből 4130,5 ezer a gyermektelen házaspár, 7275 ezer a gyermekes, 690,3 ezer a gyermekkel egyedül élő szülő. A gyermekek száma 8015,7 ezer (81,8 százalékuk nem töltötte be a huszadik életévét, 62 százalékuk 14 éves vagy annál fiatalabb), közülük mintegy 6982,7 ezren élnek teljes és 1033 ezren csonka családban. A teljes családok átlagos gyermekszáma családonként 1,92, a csonka családoké 1,5. A családfő nemzetisége alapján 468,2 ezer magyar család van (7,3%); ebből 407,5 ezer a teljes és 60,7 ezer a csonka család; az utóbbiak aránya - az elvált és

különösen a megözvegyült magyar nők nagy számával összefüggésben - szembetűnően magas (8,8%). Gyermektelen magyar család 145,1 ezer (7%) van, a gyermekes 262,4 ezer (7,2%).

Az összeírók 166,3 ezer *nemzetiségileg vegyes házasságot* találtak (az összes házasság 2,9 százalékát). Szám szerint a románok közül éltek legtöbben vegyes házasságban (152 298 férj, illetve feleség, az összes vegyes nemzetiségű házaspár 45,8%-a), őket követték a magyarok (105 818 fő, 31,8%), majd a németek (32 244 fő, 9,7%). A vegyes házasságot kötött cigány nemzetiségűek száma mindössze 8650 (2,6%), az egyéb nemzetiségűek közül viszont összesen 33 544 személynek (10,1%) volt más népből való a házastársa. A nemzetiségi exogámia mértéke - melyről teljes körűen csupán a családfő hovatartozása alapján tájékozódhatunk - érthető módon a kis lélekszámú, diaszporizálódott etnikumok körében a legnagyobb (örmények, görögök, egyéb nem részletezett nemzetiségűek, zsidók, lengyelek). A férfiak interetnikus házasságainak aránya alapján idesorolhatók még a németek, a szerbek és a bolgárok is. A saját nemzetiségen kívüli párválasztás aránya a tatár, cigány és a román férfiak körében a legalacsonyabb. (A vegyes házasságok elterjedtségét országosan - s ezen belül a városokban - a házastársak nemzetisége szerint az 1. táblázat részletezi.)

1. táblázat *A vegyes nemzetiségű házasságok aránya a házastársak nemzetisége szerint (Százalékban)*

Összesen						
Férj nemzetisége	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Román	1,5	-	63,7	3,9	16,5	15,9
Magyar	12,4	89,7	-	1,2	6,7	2,4
Cigány	6,5	83,8	13,4	-	1,3	1,5
Német	54,1	71,9	24,4	0,6	-	3,1
Ukrán	21,0	84,9	7,5	0,3	1,8	5,5
Orosz-lipován	14,7	91,1	3,0	0,8	0,6	4,5
Török	15,3	74,3	1,6	1,6	0,7	21,8
Szerb	45,5	83,4	8,2	0,3	4,7	3,4
Tatár	8,9	49,4	0,8	0,2	0,2	49,4
Szlovák	27,8	67,6	21,8	0,5	5,8	4,3
Bolgár	40,0	74,0	15,5	0,4	4,7	5,4
Zsidó	56,6	76,2	18,4	0,1	3,2	2,1
Horvát	18,1	64,6	11,8	-	12,7	10,9
Cseh	35,6	71,2	11,8	0,2	8,3	8,5
Lengyel	52,2	77,4	11,9	0,2	5,6	4,9
Görög	73,4	92,2	3,8	0,2	1,5	2,3
Örmény	73,9	87,0	7,8	0,2	1,9	3,1
Egyéb	62,9	88,2	6,2	0,3	2,5	2,8

Összesen						
Feleség nemzetisége	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a férj nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Román	1,5	-	60,2	5,4	14,8	19,6
Magyar	13,4	88,8	-	1,2	6,9	3,1
Cigány	5,2	79,1	16,5	-	2,5	1,9
Német	55,9	75,8	20,2	0,4	-	3,6

Városok						
Férj nemzetisége	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Román	2,2	-	66,0	2,4	17,1	14,5
Magyar	17,1	90,4	-	0,7	6,8	2,1
Cigány	8,1	84,3	12,8	-	1,2	1,7

Német	65,6	72,2	24,7	0,3	-	2,8
Ukrán	59,5	83,7	9,1	0,2	2,0	5,0
Orosz-lipován	27,9	91,1	2,8	0,5	0,6	5,0
Török	17,6	75,5	1,5	1,5	0,8	20,6
Szerb	55,6	81,2	9,4	0,2	6,1	3,1
Tatár	10,1	49,0	1,1	0,2	0,2	49,5
Szlovák	41,1	69,6	20,4	0,2	6,2	3,3
Bolgár	68,5	76,2	14,3	0,3	5,0	4,2
Zsidó	56,2	76,7	18,1	0,1	2,9	2,2
Horvát	78,3,	71,5	11,4	-	11,4	5,7
Cseh	72,1	72,1	12,4	0,2	10,0	5,3
Lengyel	81,9	76,8	14,3	0,2	5,5	3,2
Görög	78,4	92,0	3,9	0,2	1,4	2,5
Örmény	73,7	87,8	7,2	0,2	1,9	2,9
Egyéb	92,0	89,2	5,8	0,2	2,3	2,5
Feleség nemzetisége	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a férj nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Román	2,1	-	61,3	3,5	15,9	19,3
Magyar	19,1	89,3	-	0,7	7,0	3,0
Cigány	6,3	80,3	15,0	-	2,4	2,3
Német	67,0	76,7	19,5	0,2	-	3,6

A vegyes házasságban élő nők aránya - ezt az adatot csupán a főbb nemzetiségekre vonatkozóan tudjuk megadni - a magyarok és a németek esetében magasabb, a cigányok körében viszont alacsonyabb, mint a férfiaké.

Az 1. sz. táblázat települési környezet szerinti jelzőszámai meggyőzően szemléltetik, hogy a vegyes házasságok a városokban gyakoribbak. E településtípusban az egyéb nem részletezett nemzetiségű - főként más országokból származó, köztük szép számban olasz, a Romániában őshonos nemzetiségek közül pedig a töredék csángó és szlovén népességhez tartozó - férfiak választottak legnagyobb arányban más etnikumból feleséget maguknak (92,0%). (E kategória falusi rétegeit a zömében rurális zárványt képező krassovánok és csángók alkotják; körükben a nemzetiségi csoporton kívüli házasságok aránya mindössze 17,1 százalékot tesz ki.) Országos átlagaikhoz képest szembevetően magas az exogámia aránya a városlakó lengyel, horvát, cseh, bolgár, ukrán, valamint a szerb és szlovák férfiak között is. Ezeket a nemzetiségeket a városiasodottság átlagosnál alacsonyabb szintje jellemzi; urbanizálódott rétegeik pedig hagyományos lakóhelyüktől többnyire távolra sodródva, jellegzetes szórványban élnek.

Városi környezetben a vegyes házasságban élő magyar férfiak aránya is növekszik (17,1% az országos 12,4%-kal szemben), a városlakó férjzett magyar nők közül pedig csaknem minden ötödiknek más nemzetiségű a férje.

A vegyes házasságok időbeni változásait nem nagyon tudjuk kivizsgálni, mivel az elmúlt évtizedekben mindössze egyetlen alkalommal, az 1965. évi házasságkötésekre vonatkozóan hoztak nyilvánosságra országos nemzetiségi adatsorokat. Az akkori (népmozgalmi) és a mostani (népszámlálási) adatok összevetéséből azonban, a két közlés eltérő jellege miatt, nem lehet messzemenő következtetéseket levonni. Meggondolkodtató elmozdulást csupán a németeknél tapasztalni: a - jóllehet különböző értékű jelzőszámok szerint ugyanis a nemzetiségi exogámia súlya az idők során másfél-kétszeresére növekedett körükben. 1965-ben a német férfiaknak 30,9 százaléka (a városokban 40,8%-a), a német nőknek pedig 29,3 százaléka (a városokban 37,8%-a) kötött más nemzetiségűvel házasságot.⁴ Ezzel szemben a német férfiak vegyes házasságainak aránya 1992-ben 54,1 százalék (a városokban 65,6%), a német nőké pedig elérte az 55,9 százalékot (illetőleg a városokban a 67%). Az elmúlt három évtizedben tanúi lehettünk a romániai németek nagymérvű, csakis a zsidóságéhoz fogható

exodusának. Mindez a helyben maradt demográfiai összetételének alakulására is kihatott: a romániai németeket ma már - mint a kivándorlás sújtotta népet általában - az öregek, illetve (különösen az idősebbek korcsoportjában) a nők túlsúlya jellemzi. Vélhetően a vegyes házasságok aránymódosulása is a kivándorlásra vezethető vissza. Vagyis az exogámia részarányának növekedése nem annyira a hajlandóság erősödésének, mint inkább annak tulajdonítható, hogy a régóta vegyes házasságban élő németek kisebb számban hagyják el Romániát, mivel- más nemzetiségű házastársuk révén is - erősebb szálakkal kötődnek szülőföldjükhöz.

A vegyes házasságok 91,6 százalékát - szám szerint 152 298-at románokkal kötik. Ezen belül 94 413 a román-magyar (56,8%), 23 836 a román-német (14,3%), 7416 a román-cigány (4,5%) házasságok száma. Legkisebb arányban a tatár férfiak választottak román nőt feleségnek (49,4%-ban; nem részletezett nemzetiségű házastársaik valószínűleg majdnem mind törökök), de viszonylag magas (25,7-35,4% között van) a nem román párt választók aránya a horvát, szlovák, cseh, német, bolgár és török férfiak nemzetiségen kívüli házasságaiban is.

Érdeemes megjegyezni, hogy a nemzetiségi exogámia mértékére vonatkozóan más adathoz jutunk, ha azt a házasságok, és megint máshoz, ha a házasságok száma alapján állapítjuk meg. 1992-ben az összesen 819 482 magyar nemzetiségű házastársból 105 818-an (12,9%) éltek vegyes házasságban. Ennél jóval magasabb értékhez jutunk, ha a vegyes házasságok számát a nemzetiség tagjai által kötött összes házassághoz (azaz a homogén és heterogén házasságok együtteséhez) viszonyítjuk. A homogén magyar házasságok száma 356 832 volt, emellett, mint láttuk, 105 818 magyar férfi, illetve nő élt vegyes házasságban. Összesen 462 650 a „magyar jellegű” házasság, amelyekből a heterogén házasságok aránya 22,8 százalék. Hasonló módon - a megfelelő interetnikus átfedésekkel számolva - a „román jellegű” házasságok száma 5 202 794 (ebből a vegyes házasságok aránya 2,9%), a „cigány jellegűeké” 77 841 (ebből vegyes 11,1%), a „német jellegűeké” 45 432 (ebből vegyes 71%), az egyéb nemzetiségűeké pedig 80 326 (ebből vegyes 41,8%). (Ezeknek az értékeknek az összege természetesen nagyobb a tényleges házasságok számánál, éppen annyival több, amennyi a nemzetiségileg heterogén házasságok együttes száma.)

A vegyes házasságok közel kétharmada (65,7%-a) *gyermekes*; 109,2 ezer család alkotja ezt a csoportot. Mivel az asszimiláció egyik legfontosabb színtere közismerten az interetnikus családi közösség, érdemes megvizsgálni, miként alakul a vegyes házasságokban született gyermekek nemzetisége. Az adatok értelmezéséhez tudni kell, hogy a számlálóbiztos a népszámlálási utasításnak megfelelően a 14 éven aluli gyermekek nemzetiségét eleve a szülők nemzetiségének megfelelően jegyezte be, és csak az eltérő nemzetiségű szülőktől kért gyermekeik hovatartozásáról nyilatkozatot.⁵ Abban az esetben, ha a más nemzetiségű férjet vagy feleséget bármilyen okból házastársával azonos nemzetiségűnek írták be, ezzel kiskorú gyermeke(i) nemzetiségének népszámlálási bejegyzése automatikusan eldőlt. Bizonyára az összeíró előtt tett szülői nyilatkozat sem volt mindig egyöntetű, illetve alkalmasint valamelyik fél a családi békesség kedvéért inkább átengedte a másiknak e kérdés eldöntésének jogát. Bár a népszámlálás sem a családbeli interetnikus viszonyok tényleges kiterjedtségét, sem azok bonyolultságát szükségképpen nem tudja a maga teljességében visszaadni, jelzésszerű tendenciák így is kiolvashatók a számaiból. Az I. C-G táblamelléletek adatait összesítve kiderül, hogy 67 264 családban (61,6%) a gyermekek nemzetisége román, 19 255 családban (17,6%) magyar, 8449 családban német (7,7%), 3004 családban cigány (2,8%), 5486 családban egyéb nemzetiségű (5%), 5782 családban (5,3%) pedig - és még további 6023, a szülők nemzetiségi összetételét illetően homogén családban - a gyermekek nemzetisége eltér szüleikétől.⁶ Ugyanezekben a családokban az apák, illetve anyák nemzetisége a következő: román 101 161 (46,3%), magyar 71 597 (32,8%), cigány 6532 (3%), német 18 640 (8,5%), egyéb 20 550 (9,4%). Azonnal szembetűnik a két generáció nemzetiségi részaránya közti

eltérés, hiszen a gyermekes vegyes nemzetiségű házasságban élőknek csupán 46,3%-a tartozik a többségi nemzethez, míg e családok 61,6 százalékában a gyermekek nemzetisége már román. A magyar nemzetiségűek adatai éppen fordított arányt tükröznek: 32,8 százalék a magyar szülők és mindössze 17,6 százalék a gyermekeiket magyar nemzetiségűnek deklaráló családok aránya. Ahhoz, hogy a családi körben zajló asszimilációs folyamatoknak, ha nem is mély, de legalább felszíni áramlatairól pontosabb képet alkothassunk, számba kell venni főbb nemzetiségenként a különböző típusú vegyes családok megoszlását a szülők és gyermekek nemzetisége szerint. A termékeny vegyes házasságokon belüli interetnikus kapcsolatokat, valamint az egyes nemzetiségek nyereségét, illetve veszteségét a vegyes családban élő gyermekek nemzetisége alapján - a gyermekek nemzetiségét illetően „egyéb helyzetűnek” minősített családok nélkül - az I-II. D-E táblamelléklet alapján a 2. és 3. táblázat összesíti.

2. táblázat *Vegyes nemzetiségű gyermekes családok a szülők és a gyermekek nemzetisége szerint, településtípusonként*

Szülő nemzetisége, akiével a gyermek nemzetisége azonos	Összesen	Román	A házastárs nemzetisége			
			Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen						
Összesen	103 458	29 208	48 361	2806	9232	13 851
Román	67 264	-	45 104	2448	7613	12 099
Magyar	19 255	16 778	-	296	1437	744
Cigány	3 004	2 440	472	-	43	49

Szülő nemzetisége, akiével a gyermek nemzetisége azonos	Összesen	Román	A házastárs nemzetisége			
			Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Német	8449	5866	2233	39	-	311
Egyéb	5486	4124	552	23	139	648*
Városok						
Összesen	79 375	20 896	39 039	1563	7422	10 455
Román	53 433	-	36 661	1383	6199	9 190
Magyar	14 358	12 567	-	147	1109	535
Cigány	1300	1063	192	-	20	25
Német	6 865	4 780	1 820	18	-	247
Egyéb	3 419	2 486	366	15	94	458*
Községek						
Összesen	24 083	8312	9322	1243	1810	3396
Román	13 831	-	8443	1065	1414	2909
Magyar	4 897	4211	-	149	328	209
Cigány	1704	1377	280	-	23	24
Német	1584	1086	413	21	-	64
Egyéb	2 067	1638	186	8	45	190*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

3. táblázat *Az egyes nemzetiségek nyeresége, illetve vesztesége a vegyes családokban élő gyermekek nemzetisége alapján a családok száma és a települési környezet szerint**

	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen					
Nyereség	67 264	19 255	3004	8449	5 486
Veszteség	-29 208	-48 361	-2806	-9232	-13 851
Egyenleg	38 056	-29106	198	-783	-8 365
Városok					
Nyereség	53 433	14 358	1300	6865	3 419
Veszteség	-20 896	-39 039	-1563	-7422	-10 455

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Egyenleg	32 537	-24 681	-263	-557	-7 036
Községek					
Nyereség	13 831	4897	1704	1584	2067
Veszteség	-8 312	-9322	-1243	-1810	-3396
Egyenleg	5 519	-4425	461	-226	-1329

* A szülőkétől eltérő nemzetiségű („egyéb helyzetű”) gyermekek nélkül

Az adatok egybevetéséből kitűnik, hogy mindegyik nemzetiség nyer is és veszít is a vegyes házasságok révén - az egyenleg nagysága és előjele azonban nemzetiségenként különböző. A románság a felnövekvő nemzedék hovatarozását illetően 29 208 családban veszteséget, 67 264 családban viszont nyereséget, végeredményben tehát 38 056 családnai pozitívumot könyvelhet el magának (mégpedig az összes nemzetiséggel szemben), amelynek felét egyértelműen asszimilációs nyereségnek tekinthetjük. A román pozitívumot lényegében a magyarok és az egyéb nemzetiségűek (29 106, illetve 8365 családot felölelő) vesztesége ellentételezi. A cigányság pozitív (+198 család) és a németek negatív szaldója (-783 család) e vonatkozásban nem számottevő. A magyarság nem csupán román-magyar viszonylatban, de a németekkel (-796) és a cigányokkal kötött házasságokban (-176) is gyermekeket veszített, egyenlege csupán az egyéb nemzetiségűekkel vegyes családokban pozitív (+192).

A románokkal kötött vegyes házasságokban született gyermekek kétharmada (66,5%) a többségi nemzet, 28,9 százaléka valamelyik másik nemzetiség sorait gyarapítja, míg 4,6 százaléka nemzeti nem azonos a szülőkével. Legmagasabb a román nemzetiségű gyermekek aránya (72,1%) az egyéb nemzetiségűekkel és a magyarokkal (69,4%), legalacsonyabb a németekkel (54,4%) és a cigányokkal alkotott vegyes családokban (45,6%). A román-magyar családok közül csak minden negyedikben, de a magyar-német és a magyar-cigány családok közül is csupán minden harmadikban magyar a gyermekek nemzetisége.

A vegyes családokban született gyermekek nemzetisége nem azonos a szülőkével (a többségi nemzet irányába mutat). Azokban a vegyes családokban, amelyekben a családfő nemzetisége román, a gyermekek nemzetisége 37 347 esetben megegyezik az apáéval, és csupán 9904 családban lesz azonos az anyáéval; 2184 családban a gyermekek nemzetisége valamilyen módon eltér a szülőkétől. Ott, ahol a feleség román, a gyermekek nemzetisége mindössze 19 304 esetben azonos az apáéval, többségük (29 917 családban) a román anya nemzetiségét követi. Ebben az esetben a szülőkétől eltérő nemzetiségű gyermekek száma 2505. A románokkal kötött házasságokban tehát, ha a családfő román, a gyermekek szinte törvényszerűen (négyből három családban) az apa nemzetiségét viszik tovább, más nemzetiségű családfő esetén viszont az anyához való erősebb kötődés folytán válnak ötből majdnem három családban románná. A másik nemzetiséghez tartozó szülő román férj mellett csak minden ötödik, de román feleség mellett is csak legfeljebb minden harmadik családban örökíti át nemzetiségét a gyermekeire. (A vegyes családokban felnövekvő gyermekek nemzetiségi hovatarozásának megoszlását a két szülőével összevetve az I. C-F táblamelléklet alapján országosan a 4. sz. táblázat szemlélteti.) Ez a tendencia a városokban erősebb, a falvakban visszafogottabb; városi környezetben a román apák négyötöde (78%), míg vidéken csak kétharmada (67%) és ugyanitt a román nemzetiségű anyáknak már csak a fele (51,5%) neveli gyermekeit az államnemzetnek. S hasonlóképpen a falusi román férjeknek több mint egynegyede (27,2%), a román feleségeknek pedig több mint kétötöde (42,5%) átengedi házastársának a gyermek nemzetisége fölötti döntés jogát.

4. táblázat *A vegyes nemzetiségű gyermekes családok megoszlása a gyermekek nemzetisége szerint, az apa, illetve az anya nemzetiségével összevetve (Százalékban)*

A) *A gyermekek nemzetisége az apáéval azonos*

Családfő nemzetisége	Összesen	Román	Feleség nemzetisége
----------------------	----------	-------	---------------------

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

			Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	55,9	37,3	76,7	38,6	62,1	77,1
Román	75,6	-	78,6	40,9	66,3	81,5
Magyar	36,0	34,8	-	27,8	49,8	62,0
Cigány	43,0	42,6	45,0	-	39,0	53,1
Német	56,2	52,5	67,0	38,6	-	73,7
Egyéb	35,3	32,6	47,9	25,6	41,0	51,3*

B) A gyermekek nemzetisége az anyáéval azonos

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége					
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	38,8	57,8	18,0	49,5	33,3	16,6
Román	20,0	-	16,9	49,1	30,7	14,9
Magyar	58,2	60,0	-	53,2	42,0	18,1
Cigány	46,6	49,3	33,5	-	29,3	24,5
Német	38,2	43,2	24,9	38,6	-	10,1
Egyéb	59,1	64,4	33,4	53,5	42,1	32,6*

C) A gyermekek nemzetisége a szülőkétől eltérő („egyéb helyzetű”)

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége					
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	5,3	4,9	5,3	11,9	4,6	6,3
Román	4,4	-	4,5	10,0	3,0	3,6
Magyar	5,8	5,2	-	19,0	8,2	19,9
Cigány	10,4	8,1	21,5	-	31,7	22,4
Német	5,6	4,3	8,1	22,6	-	16,2
Egyéb	5,6	3,0	18,7	20,1	16,9	16,1*

* Egyéb nem részletezett és nem nyilatkozott

Ha a vegyes házasságban a családfő román, 18 043, ha a feleség román, 20 013 családnyi „tisztá” nyereséget tudhat magáénak az államnemzet. A román-magyar vegyes családokban, ha a család feje magyar, a gyermekek 11 248 esetben magyarok, 19 415-ben pedig románok lesznek. Ha pedig a családfő román, 25 689 családban az ő nemzetiségét követik a leszármazottak, és csupán 5530 családban tartja meg az édesanya a gyermekeit magyarnak. A magyarság összes vesztesége a családfők után 14 441, a feleségek után számítva 13 885 család. A többi nemzetiségvesztése a románokkal vegyes házasságokban a családfők nemzetisége szerint: németek 704, egyéb nemzetiségűek 3214 család; a feleségek nemzetisége szerint: németek 1043, egyéb nemzetiségűek 4761, cigányok 324 család. Egyedül a cigány családfők nemzetisége után számolhatunk 316 családnyi többletet.

Az etnikumközi viszonyok családi egybefonódásaira bizonyos mértékig a háztartás-statisztika nemzetiségi bontású adataiból is következtetni lehet. 1992-ben 22 362,9 ezren éltek az ország háztartásaiban. E kimutatásból hiányoznak az ideiglenes jellegű (szükség-), illetve intézményi háztartások, a jelzett szám ezért kisebb az ország 22 810 ezres népességszámánál. A 447,1 ezres különbség nem jár minden nemzetiség esetében jár negatívummal. A román (-470,9 ezer), cigány (-5 ezer), orosz-lipován (-1,1 ezer) és török (-0,4 ezer) családfők által jegyzett háztartásokban az illető nemzetiség lélekszámánál kevesebb személyt regisztráltak, hiányuk egy része a magyar (+14,2 ezer), ukrán (+4,1 ezer), szerb (+2,5 ezer), német (+1 ezer), zsidó (+1,3 ezer) szlovák (+0,8 ezer), tatár (+0,2 ezer) és egyéb (+4 ezer) nemzetiségű háztartásokban többletként kerül elő. Mivel az intézeti háztartásokban nem román nemzetiségűek is élnek, a háztartásfők tényleges nemzetiségének lélekszámánál több családtagot számláló magánháztartások pozitívumának - és ezen belül különösen a magyar háztartásokénak - még az előbbinél is nagyobbak kell lennie.

Kellő támpontok híján kockázatos vállalkozás lenne e háztartások etnikai összetételét megbecsülni. Azonban a gyermekszám országos átlagának alapulvételével már a valósághoz közelítő értékekhez juthatunk a szűk értelemben vett családmagokra vonatkozóan. Mint tudjuk, 50 677 magyar férj, illetve 55 141 magyar feleség élt a népszámlálás időpontjában más nemzetiségű házastárssal. 12 714 vegyes családban a gyermekek nemzetisége a magyar családfővel, 6541 vegyes családban pedig a magyar feleségével egyezett. Magyar nemzetiségűnek számíthatjuk a magyarokkal vegyes családokban élő, de a szülőkétől eltérő nemzetiségű („egyéb helyzetű”) gyermekek egy részét is. Ha a gyermekek számát a teljes családok 1,92-szeres szorzója alapján állapítjuk meg, akkor körülbelül 155 ezer a vegyes családokban élő magyar nemzetiségűek száma. (Ebből közel 85 ezren magyar, több mint 70 ezren pedig más nemzetiségű családfő neve alatt felvett számlálóiveken szerepeltek.) E családok kilenczetedében román a házastárs. Hasonló számítással - a homogén, illetőleg a csonka magyar családok eltérő nemzetiségű gyermekeit is figyelembe véve - a más nemzetiségűek közül mintegy 215 ezren éltek magyar nemzetiségű családtaggal (házastárssal és/vagy gyermekkel, vagy pedig szülővel) egy fedél alatt. (Mégpedig körülbelül 105 ezren magyar és 110 ezren más nemzetiségűként összeírt családokban.) Közülük a magyar vagy legalábbis részben magyar jellegű környezetben élő románok aránya 85-90 százalék között van. Tehát feltevésünk szerint körülbelül 370 ezer magyar, illetve más nemzetiségű személy (ezen belül 155 ezer magyar és legalább 185 ezer román) van családi kapcsolatban, s ez mindennapos élethelyzeteikre, sorsuk alakulására is kihat.⁷

A települési környezet szerinti vizsgálat azt mutatja, hogy a vegyes házasságok több mint háromnegyede (127 ezer házasság) *a városokban* kötötték (az összes házasságból 3021,7 ezer, vagyis csupán 53% jut a városokra), ebből 83,4 ezer (65,7%) gyermekes házasság (országosan 2129,7 ezer, 58,5%). A vegyes házasságban élő románok száma a városokban 116 752 (az összes vegyes házasságban élő román 76,6%-a), a magyaroké 82 743 (78,2%), a németeké 25 897 (80,3%), az egyéb nemzetiségűeké 24 413 (72,8%), a cigányoké 4157 (48,1%). Az etnikailag heterogén házasságok zöme tehát - a cigányság vegyes házasságainak kivételével - a városokban koncentrálódik.

A városokban a vegyes házasságokból a gyermekek nemzetisége 53 433 esetben román (64%), 14 358 esetben magyar (17,2%), 6865 esetben német (8,2%), 1300 esetben cigány (1,6%), 3419 esetben egyéb (4,1%), 4053 esetben pedig a szülőkétől eltérő (4,9%). Ezzel egyidejűleg e családokban 77 638 román (46,5%), 56 303 magyar (33,8%), 15 007 német (9%), 3221 cigány (1,9%) és 14 697 (8,8%) egyéb nemzetiségű szülőt számláltak.

A románság nyeresége a városokban 32 537 olyan vegyes család, ahol a gyermekek nemzetiségét a számlálóbiztos előtt románként nyilvánították. A többi nemzetiség egyenlege negatív: a magyarok összes vesztesége 24 681, a cigányoké 263, a németeké 557, az egyéb nemzetiségűeké 7036 család (3. sz. táblázat). A románság városokra jutó, vegyes házasságból származó nyeresége (85,5%) e települési környezetnek a gyermekes vegyes házasságaikból való 76,7 százalékos részesedésénél nagyobb arányú. A magyar és az egyéb nemzetiségűek összes veszteségének ugyancsak nagyobb hányada (85,8%, illetve 84,1%) esik a városokra, ha azt az érintett családok 78,6 százalékos és 71,5 százalékos városi részesedésével vetjük össze.

A családok felekezeti szerinti összetétele

A romániai népszámlálások során 1948 óta első ízben négy évvel ezelőtt tudakolták újra a népesség vallásfelekezetét, az idevágó adatokat pedig az 1930. évi publikálását követően, hat évtizednyi kihagyással ugyancsak most hozták először nyilvánosságra. Ezért is tekinthetjük rendkívüli jelentőségűnek az 1992. évi népesség-számbavétel ilyen irányú vizsgálódásait, melyeknek eredményeivel egyébként a bukaresti statisztikai szolgálat, ha lehet, még annál is elégedettebb, mint a nemzetiségi, illetve anyanyelvi felvétel adataival. A

román statisztikusok egybehangzó véleménye szerint a vallási hovatartozás adatfelvételét szigorúan tudományos módszerekkel hajtották végre, teljes körűen és részrehajlás nélkül mérték fel s ez hivatalos jelleggel ruházta fel a népszámlálási adatokat az egyházi becslésekkel szemben, így azok a kutatások legfőbb forrását képezik.

A számlálói vallás rovatába a számlálóbiztosnak, az utasítások szerint, a megkérdezett szabadon kinyilvánított hitbéli, lelki vagy egyházi választását kellett bejegyeznie, a nyilatkozat szigorú tiszteletben tartásával, függetlenül attól, hogy az összeírt személy lelkiismereti meggyőződése csatlakozik-e valamelyik vallási vagy sajátos szellemi hittételek alapján szervezett közösséghez. A kiskorú gyermekek vallási hovatartozását a szülőkével egyezően, ha pedig a két szülő eltérő felekezeti volt, akkor a szülők erről tett nyilatkozata alapján kellett a számlálóbiztosnak regisztrálnia.

A felekezeti kötődés Romániában a népesség ugyanolyan magától értetődő demográfiai jellemzője, mint a nemzetiségi vagy anyanyelvi hovatartozás, hiszen erre a kérdésre a megkérdezetteknek mindössze 0,04 százaléka nem válaszolt, és csupán 0,11 százaléka vallotta magát felekezeten kívülinek, illetőleg 0,05 százaléka ateistának. A vallástalanok elhanyagolhatóan alacsony számaránya - amely a magyarországi szakemberek némelyikében óhatatlanul is kétségeket ébreszt: mintha a népszámlálás készítői mindenáron be akarták volna sorolni a lakosságot valamelyik vallás hívei közé⁸ - különösen szembenűnk, ha figyelembe vesszük, hogy ugyanabban az időpontban a régió egy másik országában, Szlovákiában a népesség 17,4 százaléka egyáltalán nem válaszolt a népszámlálás vallási hovatartozást firtató kérdésére, s az összlakosság 9,8 százaléka vallotta magát felekezeten kívülinek.⁹

Romániában mindenesetre a szakemberek a nép töretlen szellemi-lelki és morális értékeiről tanúskodó revelációként fogadják, az ötödfél évtizedes vallásellenes politika egyértelmű kudarcának tekintik és elégtétellel nyugtázzák a népszámlálás „hithű” számait.¹⁰ Ezek az adatok a népesség más jellemzőivel kombinálva sokféle elemzési lehetőséget kínálnak, melyek közül a felekezeti és nemzetiségi bevallás közti korreláció vizsgálata talán az egyik legizgalmasabb. (Az erre vonatkozó keresztábrázolatokat lásd az V. számú táblamellékletben.) Az adatok összevetése azt mutatja, hogy a felekezeti kötődésben is megnyilvánuló kulturális hovatartozás, azaz vallás és nemzetiség egybeesése változatlanul markáns és lényeges tendencia, ugyanakkor esetenként korántsem olyan egyértelmű, mint régebben volt. Ennek egyik oka a szabadegyházak megerősödése, illetve új vallási közösségek megjelenése a sokszínű felekezeti palettán. A történeti keresztény, valamint az izraelita és a muzulmán vallásfelekezeten kívüli egyházak híveinek számaránya az 1930. évi 0,5 százalékról 1992-ben 2,7 százalékra emelkedett. Romániában a bevett egyházak közül a népszámlálási kimutatásban is részletezett új felekezet a pünkösdisták (híveinek számát tekintve ötödik a vallások rangsorában), továbbá az evangéliumi szabad keresztény, valamint az óhitű ortodox egyház. Önálló rovatot kaptak az ágostai hitvallású evangélikus egyháztól a főhatalomváltást követően különvált s véglegesen 1948-ban elismert, zömében magyar ajkúakat tömörítő zsinatpresbiteri evangélikus-lutheránus egyház hívei is (bár meg kell jegyezni, hogy a népszámlálók gyakorta összekavarták a két egyház híveit). Mindezek mellett tanúi lehetünk a nemzetiségileg leginkább kevert vidékeken vagyis a Kárpátokon innen - egyes, a magyar demográfiában már a múlt század végén számon tartott „ritka kivételek” megizmosodásának is. Az etnikum- és felekezeti közötti átfedésekben Erdélyben 1910 óta bekövetkezett változások az 5. táblázatban követhetők nyomon.

5. táblázat *Etnikum és felekezet összefüggései Erdélyben főbb nemzetiségként 1910-ben és 1992-ben**

Az egyes felekezetekhez tartozók számának növekedése, illetve csökkenése (-)				
1910-1992 között (ezer fő)				
Felekezet	Összesen	Román	Magyar	Német
Összesen	24 62,3	2854,7	-58,9	-456,0
Ortodox	35 53,0	3409,3	-0,2	4,5

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Görög katolikus	-10 38,4	-938,0	-59,2	0,7
Római katolikus	-140,3	72,1	25,5	-234,0
Református	101,6	13,6	75,1	0,4
Unitárius	7,2	0,7	5,7	0,1
Evangélikus	-206,0	1,7	-15,9	-182,9
Izraelita	-179,7	-0,4	-131,9	-49,1
Egyéb	364,9	295,7	42,0	4,3

Nemzetiségek felekezeten belüli aránya (százalékban)						
	1992			1910		
	Román	Magyar	Német	Román	Magyar	Német
Összesen	73,60	20,77	1,41	53,78	31,61	10,74
Ortodox	95,33	0,47	0,11	94,10	1,39	0,08
Görög katolikus	85,71	11,01	0,77	89,56	6,59	0,07
Római katolikus	9,28	76,91	7,66	0,73	63,52	30,10
Református	1,87	95,53	0,32	0,19	98,69	0,31
Unitárius	1,53	96,94	0,22	0,68	98,87	0,14
Evangélikus	5,74	34,98	51,09	0,58	13,58	80,71
Izraelita	13,62	6,18	1,05	0,40	72,36	26,93
Egyéb	80,63	11,89	1,19	49,87	40,41	2,19

Felekezetek nemzetiségen belüli aránya (százalékban)						
	1992			1910		
	Román	Magyar	Német	Román	Magyar	Német
Összesen	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Ortodox	89,90	1,56	5,41	60,10	1,51	0,25
Görög katolikus	3,12	1,42	1,46	39,42	4,93	0,15
Római katolikus	1,40	41,00	60,10	0,26	38,02	53,00
Református	0,26	47,45	2,35	0,05	41,25	0,38
Unitárius	0,02	4,59	0,15	0,01	4,09	0,02
Evangélikus	0,06	1,23	26,46	0,05	2,14	37,48
Izraelita	*	0,01	0,03	0,03	7,94	8,70
Egyéb	5,24	2,74	4,04	0,08	0,12	0,02

* 1992-ben nemzetiség, 1910-ben anyanyelv szerint, a határ által megosztott megyékre vonatkozóan számított értékek alapján

A római katolikus, evangélikus és izraelita felekezetűek lélekszámának csökkenése a német, a zsidó és - az 1910. évi anyanyelvi statisztika tanúbizonysága szerint - a magyar népesség történelmi vesztesége. A németek részesedése a római katolikus egyház erdélyi híveinek számából 30,1 százalékról 7,7 százalékra, arányuk az evangélikusok között négyötödről a felére esett vissza. 1910-ben az izraelita felekezetnek még komoly súlya volt a magyarságon belül (megközelítőleg háromnegyedük magyar anyanyelvűnek vallotta magát, s a magyar anyanyelvűek 7,9%-át tette ki), mára azonban ez a népcsoport gyakorlatilag felmorzsolódott. A görög katolikusok létszámcsökkenése egyházuk 1948. évi felszámolásával magyarázható. Az üldözött és föld alá kényszerített unitus mozgalom a négy évtizeddel korábban elvesztett híveket az egyház újjászervezése után már nem tudta visszanyerni, így a görög katolikusok aránya a román népességen belül az 1910. évi 39,4 százalékról 3,1 százalékra zuhant. A „nemzeti” egyházként diadalmaskodó ortodoxia viszont a kényszerátterések révén amint azt népmozgalmi gyarapodását meghaladó többlete is jelzi - maradandó népességi nyereségre tett szert, és az erdélyi románság kilencztedét mondhatja magáénak. Mégis, a keleti rítusú kereszténység Erdélyben tért vesztett; a románságnak ma már csak 93 százaléka ortodox vallású vagy görög katolikus az 1910. évi 99,5 százalékkal szemben. Főként a neoprotesztáns vallási közösségek - melyek elsősorban Erdélyben nyomulnak előre a bizánci vallási hagyományokon keletkezett réseken át-hódítottak el román

híveket. (A keresztény szabadegyházak román nemzetiségű követőinek közel kétharmada, közülük a legnagyobb létszámú pünkösdisták, baptisták és egyéb nem részletezett felekezetűeknek pedig kereken a háromnegyede Erdélyben él.) De érzékelhetően emelkedett a római katolikus és a református felekezetűek aránya is a román népességen belül, miután számuk az 1910. évi tízszeresével gyarapodott. Esetükben - a századfordulón ellenkező előjellel lezajlott hasonló folyamatok analógiájára - inkább az uralkodó nemzet tagjainak előretöréséről beszélhetünk a „más vallásúak” soraiban. Ha a különböző felekezetek magyar nemzetiségen belüli arányát vizsgáljuk - a görög katolikus és az izraelita közösségek felszámolásával elszenvedett veszteségek folytán erősödött a történelmi magyar egyházak dominanciája. Ám ugyanezen egyházak nemzetiségi jellege, a népszámlálás szerint, oldódott is: a magyarság 1,9 százalékpontot veszített az unitáriusok és 3,2 százalékpontot a reformátusok körében. Ahol pedig a magyarok - a németek rovására - terjeszkedni tudtak, ott a román elem is teret nyert magának: aránya megtízszereződött a két evangélikus egyházban. Erdélyben pedig ma már csaknem minden tizedik római katolikus román nemzetiségű. (Sokan közülük a Kárpátokon túlról érkeztek, ahol a katolikus románok száma 282 ezer, s többségük éppen a legnagyobb népességkibocsátó moldvai megyékben él.) Szép számban találni cigány nemzetiségűeket is a reformátusok között; és nyolc évtized múltán csaknem változatlan a kálvini protestantizmus német követőinek részaránya, számuk időközben kismértékben nőtt, miközben az erdélyi össznemetség lélekszáma majdnem egyötödére fogyott.

A felsorolt példák talán elégségesek annak bizonyítására, hogy jóllehet - etnikumonként változó intenzitással - szoros kapcsolat mutatkozik nemzetiség és vallás között, a felekezet tekintetben mégis egyre kevésbé zárt entitás. A nemzetiségek közti átjárás egyik színtere vélhetően az egyre erősödő neoprotestáns mozgalom, melynek egyházai legtöbbször román nyelven folytatják tevékenységüket. Bár nem ritka, hogy a vegyes vidékeken két-, sőt háromnyelvű gyülekezeteket hoznak létre, a szórványvidéken nem bevett a kettős nyelvhasználat, s általában is elmondható, hogy a neoprotestáns gyülekezetekben kisebb az anyanyelv értéke, mint a történelmi egyházakban.¹¹ A szabadegyházak tehát, az ortodoxia kereteit feszegetve ugyan, de elsősorban a román etnosz „gyűjtőmedencéi”. Noha a nyugati és a keleti történelmi keresztény egyházak közötti mozgás nemzetiségileg kétirányú, feltehetően itt is többen vannak azok az „elszivárgók”, akik a felekezetváltás révén a románság irányában találtak maguknak utat.

A többnyire nemzetiségi törésvonalakat követő felekezeti elhatárolódás olykor a történelmi demográfia tanulságain alapuló vélekedéseinkkel is ellentétes irányú oldódása-amint arra a népszámlálás eredményeit elemző román statisztikusok is rámutatnak - jelentős részben a vegyes házasságoknak köszönhető.¹² A nemzetiség vagy anyanyelv szerinti összefüggések tehát a családon belüli felekezetközi kapcsolódásoknak igen fontos elemét képezik. Az egymást keresztező etnikai és felekezeti identitásdimenziók statisztikai metszetének elkészítésére azonban e személyes szférához közeli csoportszinten a népszámlálási közlés már nem vállalkozott. E hiányosságot nem elmarasztalásképpen bocsátom előre, csupán jelezni kívánom a sorra kerülő adatok értelmezési körének természetszerű határait. Az eddig elmondottakból következően ugyanis a vegyes felekezetű házasságok, s különösen az azokban született gyermekek vallásának alakulása a családon belüli nemzetiségi viszonylatokra vonatkozó kérdések további sorozatát veti fel; ám megválaszolásukra, azaz a feltételezhető összefüggések számszerűsítésére a közzétett adatok alapján még csak kísérletet sem tehetünk.

A felekezeti vegyes családok száma az 1992. évi népszámláláskor 272,5 ezer volt Romániában (4,8%). (Adataik összesítését lásd a III-IV. táblamellékletben.) A vegyes felekezetű házaspárok legnagyobb csoportját az ortodoxok alkotják (179 348 férfi és nő, az összes más vallású házastárs 32,9%-a). Népesebb csoport még a római katolikusoké (136 412 fő, 25,0%), és a reformátusoké (104 192 fő, 19,1%). Őket követik a görög katolikusok (39

692, 7,3%), a pünkösdisták (17199 fő, 3,2%), a baptisták (11658 fő, 2,1%), valamint az egyéb hitfelekezetek tagjai (összesen 56 551 lélekkel, 10,4%).

A más vallásúakkal kötött házasságok részaránya - melynek valamennyi hitfelekezetre kiterjedő áttekintése során a családfő vallási hovatartozására kell hagyatkoznunk - érthetően a többségében románokat tömörítő ortodox államvallás házas férfi hívei körében a legalacsonyabb. Ami a többi vallást illeti: a felekezeti exogámia jóval gyakoribb a római katolikus, a református, illetőleg a görög katolikus férjek esetében. A legnagyobb arányú az izraelita, az ágostai evangélikus, az unitárius, valamint a zsinat-presbiteri evangélikus, s a legkisebb a baptista, a muzulmán, a pünkösdista, az adventista és az óhitű keresztény férfiak körében. (Vö. a 6. számú táblázattal.)

6. táblázat Vegyes felekezetű házasságok a házastársak felekezete szerint települési típusonként (százalékban)

Összesen Férj felekezete	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a feleség felekezete						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdista	Baptista	Egyéb
Ortodox	2,0	-	35,0	17,0	10,4	11,7	6,8	19,1
Római katolikus	23,8	46,5	-	40,7	4,7	0,6	0,5	6,9
Református	25,8	30,9	51,6	-	5,5	0,7	1,1	10,2
Görög katolikus	35,4	59,7	18,8	15,8	-	1,1	0,8	3,8
Pünkösdista	9,7	80,0	4,9	3,2	1,9	-	5,3	4,7
Baptista	12,8	72,8	7,1	5,6	1,8	8,2	-	4,5
Adventista	9,6	84,9	2,3	4,4	1,2	1,9	1,9	3,4
Unitárius	37,2	14,3	39,3	40,0	1,3	0,3	0,2	4,6
Muzulmán	10,8	90,9	2,9	1,3	0,6	0,1	0,4	3,8
Evangéliumi sz.k.	18,5	77,0	7,6	4,9	1,3	2,4	1,2	5,6
Ágostai evang.	38,6	56,6	19,4	14,7	2,6	0,3	0,6	5,8
Óhitű keresztény	5,4	81,3	3,0	2,3	1,0	1,8	2,3	8,3
Zsinat-presb. ev.	31,9	40,9	27,4	19,2	2,7	1,0	0,7	8,1
Izraelita	52,8	71,6	13,6	8,1	3,2	0,3	0,1	3,1
Egyéb	15,4	67,7	7,8	8,8	3,3	3,8	1,6	7,0
Felekezeten kívüli	27,6	81,9	5,5	3,0	2,0	0,6	0,6	6,4

Feleség felekezete	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a férj felekezete szerint						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdista	Baptista	Egyéb
Ortodox	1,6	-	38,1	20,6	17,2	4,0	3,1	17,0
Római kat.	25,7	48,9	-	37,8	6,0	0,3	0,3	6,7
Református	25,5	33,0	50,9	-	7,0	0,2	0,4	8,5
Görög kat.	29,0	61,5	18,1	16,9	-	0,4	0,3	2,8
Pünkösdista	26,7	88,6	3,0	2,8	1,8	-	2,1	1,7
Baptista	26,7	82,5	3,8	6,9	2,2	2,5	-	2,1

Városok

Férj felekezete	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a feleség felekezete						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Ortodox	2,6	-	41,7	19,4	12,3	5,7	4,5	16,4
Római katolikus	34,2	48,2	-	39,5	4,4	0,4	0,5	7,0
Református	35,2	31,8	53,1	-	5,4	0,5	0,6	8,6
Görög katolikus	43,6	61,0	18,5	15,5	-	0,6	0,7	3,7
Pümkösdista	9,7	77,1	6,3	3,9	2,5	-	5,5	4,7
Baptista	13,5	71,8	9,1	5,8	2,1	6,3	-	4,8
Adventista	12,2	81,2	3,6	5,6	1,1	1,6	2,4	4,5
Unitárius	50,5	14,8	41,4	37,9	1,4	0,2	0,2	4,1
Muzulmán	13,0	91,2	3,2	1,4	0,5	0,1	0,3	3,3
Evangéliumi sz.k.	21,8	73,2	10,3	6,0	1,6	1,4	1,8	5,6
Ágostai evang.	52,3	55,6	20,8	15,1	2,7	0,2	0,4	5,2
Óhitű keresztény	17,0	81,6	4,0	2,8	1,2	0,8	2,4	7,2
Zsinat-presb. ev.	36,5	42,8	27,1	19,0	3,3	0,7	0,6	6,5
Izraelita	52,9	72,0	13,6	7,9	3,1	0,3	0,1	3,0
Egyéb	17,2	68,6	9,5	8,8	3,6	2,3	1,6	5,6
Felekezeten kívüli	31,5	82,8	5,7	3,1	2,0	0,5	0,5	5,3

Feleség felekezete	Az összes házasságon belül	A vegyes házasságokon belül a férjfelekezete szerint						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Ortodox	2,3	-	40,3	20,4	17,8	2,2	2,3	17,0
Római kat.	37,0	51,1	-	36,0	5,7	0,2	0,3	6,7
Református	35,6	34,3	50,4	-	6,9	0,2	0,3	7,9
Görög kat.	36,9	64,1	16,7	15,6	-	0,3	0,3	2,9
Pümkösdista	22,5	84,7	4,5	3,6	2,3	-	2,6	2,3
Baptista	24,6	79,5	6,1	6,2	2,9	2,4	-	2,9

A felekezetenként vegyes házasságban élő nők aránya - legalábbis azon felekezetek esetében, ahol ez kimutatható - csupán az ortodoxok körében alacsonyabb a férfiakénál; ezzel szemben a pümkösdista feleségek heterogén házasságkötéseinek aránya kétszeresen, a baptista feleségeké pedig csaknem háromszorosan meghaladja az ugyanahhoz a valláshoz tartozó férfiakét.

A felekezetenként vegyes házasságok kétharmadát - összesen 179 348-at - a görögkeletiek és valamely más egyház hívei kötötték egymással. Az ortodox vegyes házasságok más vallású házastársainak száma legnagyobb a római katolikusok (65 186 fő, 23,9%), a reformátusok (33 291 fő, 12,2%), a görög katolikusok (24 015 fő, 8,8%), a pümkösdisták (14 907 fő, 5,5%) és a baptisták (9294 fő, 3,4%) között. Jelentős részt képviselnek még az összes vegyes házasságon belül a római katolikusok és a reformátusok (53 393 fő, 19,6%), illetőleg a római katolikusok és görög katolikusok között létrejött házasságok (7344 fő, 2,7%).

Ha az ortodoxokkal kötött vegyes házasságok számából levonjuk a görög katolikusokra eső részt, a románok heterogén házasságainak számával csaknem megegyező értéket kapunk. Tévedés lenne azonban ebből a két csoport egybeesésére következtetnünk. A nemzetiség- és

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Összesen	15 2981	35 854	40 857	35 120	13 053	5844	3674	18 579
Ortodox	66 286	-	23 297	14 093	8 759	5327	3070	11 740
Római kat.	39 165	16 244	-	17 234	2 289	175	180	3 043
Református	25 979	6 856	14 324	-	1 703	134	208	2 754
Görög kat.	5 485	2 924	1 073	1 181	-	53	40	214
Pümkösdista	3 021	2 537	89	99	61	-	123	112

Szülő felekezete, akiével a gyermek felekezete azonos	A házastárs felekezete							
	Összesen	Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Baptista	1827	1417	78	146	23	89	-	74
Egyéb	11 218	5 876	1 996	2 367	218	66	53	642*
Városok								
Összesen	114 447	26 614	32 193	27 534	10 123	2 406	2 122	13 455
Ortodox	50 009	-	19 150	11 375	7 074	2 144	1 754	8 512
Római kat.	30 998	13 222	-	13 510	1 628	98	132	2 408
Református	18 808	5 004	10 621	-	1 195	56	114	1 818
Görög kat.	4 269	2 412	760	877	-	28	26	166
Pümkösdista	1397	1136	55	55	32	-	62	57
Baptista	1082	833	59	68	17	46	-	59
Egyéb	7 884	4 007	1 548	1 649	177	34	34	435*
Községek								
Összesen	38 534	9 240	8 664	7 586	2 930	3 438	1 552	5 124
Ortodox	16 277	-	4 147	2 718	1 685	3 183	1 316	3 228
Római kat.	8 167	3 022	-	3 724	661	77	48	635
Református	7 171	1 852	3 703	-	508	78	94	936
Görög kat.	1 216	512	313	304	-	25	14	48
Pümkösdista	1624	1401	34	44	29	-	61	55
Baptista	745	584	19	78	6	43	-	15
Egyéb	3 334	1 869	448	718	41	32	19	207*

* Egyéb nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

8. táblázat *Az egyes felekezetek nyeresége, illetve vesztesége a felekezeti vegyes családokban élő gyermekek felekezete alapján, a családok száma és települési környezet szerint**

	Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Nyereség	66 286	39165	25 979	5 485	3021	1827	11 218
Veszteség	-35 854	-40 857	-35 120	-13 053	-5844	-3674	18 579
Egyenleg	30 432	-1 692	-9 141	-7 568	-2823	-1847	-7 361
Városok							
Nyereség	50 009	30 998	18 808	4 269	1397	1082	7 884
Veszteség	-26 614	-32193	-27 534	-10 123	-2406	-2122	-13 455
Egyenleg	23 395	-1 195	-8 726	-5 854	-1009	-1040	-5 571
Községek							
Nyereség	16 277	8 167	7 171	1 216	1624	745	3 334
Veszteség	-9 240	-8 664	-7 586	-2 930	-3438	-1552	-5 124
Egyenleg	7 037	-497	-415	-1 714	-1814	-807	-1 790

* A szülőkétől eltérő felekezeti („egyéb helyzetű”) gyermekek nélkül

A vegyes vallású családokban élő szülők és gyermekek felekezeti hovatartozásának egyenlege egyértelműen az ortodox felekezetük számának növekedését mutatja. A görögkeletiekkel vegyes házasságokban született gyermekek 66 286 családban ortodox

keresztiséget kapnak, és csupán 35 854 családban nőnek fel a másik szülő vallása szerint. A keleti keresztény egyház tiszta nyeresége 30 432 család gyermekeiből áll; az ortodoxia 7237 családban a református, 7053 családban a római katolikus, 5864 családban az egyéb, nem részletezett, 5835 családban a görög katolikus, 2790 családban a pünkösdista és 1653 családban a baptista felekezetűek rovására terjeszkedett. A legnagyobb vesztes a református egyház, amely csupán a görög katolikusoktól (522 családban) és az egyéb felekezetűektől (484 családban) könyvelhet el kisebb pozitívumot. A másik nagy vesztes a görög katolikus egyház: nyeresége mindössze 17 család a baptistáktól. A végső elszámolásban a római katolikusok vesztesége a legkisebb, akik az ortodox egyházzal szembeni veszteségeiket a reformátusok (2910 családban), a görög katolikusok (1216 családban) és az egyéb felekezetűek (1235 családban) gyermekei körében nyert új hívekkel nagyrészt ellensúlyozni tudták.

Az ortodoxokkal vegyes házasságokban született gyermekeknek mindössze 31,9 százaléka követi a nem ortodox szülő vallását. A keleti rítusú egyház dominanciája (58,8%) csupán azért visszafogottabb, mert e családok 9,3 százalékában a gyermekek vallása eltér a szülőkétől. Az ortodox felekezetű gyermekek aránya legmagasabb a pünkösdistákkal (50%), baptistákkal (47,8%) és görög katolikusokkal (41,5%), legalacsonyabb az egyéb felekezetűekkel (34,4%), római katolikusokkal (26,4%) és reformátusokkal (20,4%) kötött vegyes házasságokban.

Azokban a vegyes vallású családokban, ahol a családfő ortodox, a gyermekek vallása 35 417 esetben az apáéval, 19 942 esetben az anyáéval egyezik meg, 6416 esetben „eltérő helyzetű”. Ahol a feleség ortodox, a gyermekek felekezete 15 912 családban azonos a családfőével, 30 869 családban az anyáéval és 4113 esetben más, mint a szülőké. Vagyis az ortodoxokkal kötött vegyes házasságokban mind az apák, mind a anyák után számítva ötből három családban az államvallás hitében nevelődnek a gyermekek, és csak alig minden harmadik családban örökíti gyermekeire a más felekezetű apa vagy anya a vallását. (A felekezetileg vegyes családok gyermekeik felekezete szerinti megoszlását az apáéval és az anyáéval összevetve az III. B-E táblamelléletek alapján országosan a 9. számú táblázat szemlélteti.) Ez az irányzat a városokban és a falvakban hasonló mértékben érvényesül.

9. táblázat A vegyes felekezetű gyermekes családok megoszlása a gyermekek felekezete szerint az apa, illetve az anya felekezetével összevetve (százalékban)

A) A gyermekek felekezete az apáéval azonos

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdista	Baptista	Egyéb
Összesen	44,6	31,3	45,8	52,0	58,9	51,5	53,5	52,0
Ortodox	57,3	-	55,2	64,6	61,7	53,7	56,6	54,9
Római kat.	44,1	38,8	-	47,2	61,9	42,9	46,5	52,4
Református	38,5	33,4	38,5	-	51,3	40,8	43,4	48,9
Görög kat.	23,4	18,3	28,7	34,2	-	29,8	36,7	32,8
Pünkösdista	20,4	17,8	20,8	28,4	37,2	-	32,2	35,1
Baptista	21,8	21,4	19,9	18,6	17,6	24,4	-	32,2
Egyéb	31,4	25,6	34,4	44,2	37,1	20,0	22,9	37,0*

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

B) A gyermekek felekezete az anyáéval azonos

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete
---------------------	----------	--------------------

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Összesen	44,9	60,6	44,7	37,1	29,4	30,6	31,4	34,2
Ortodox	32,3	-	37,2	25,2	30,1	29,9	30,5	33,0
Római kat.	46,9	53,8	-	43,4	24,8	25,9	24,9	34,7
Református	50,1	56,0	51,3	-	30,5	31,7	39,9	35,4
Görög kat.	64,2	75,3	54,3	43,0	-	34,3	23,9	35,2
Pümkösdista	67,0	73,4	57,5	44,3	32,6	-	40,5	32,5
Baptista	65,9	71,5	59,6	61,9	41,2	51,2	-	32,2
Egyéb	57,6	66,7	53,0	42,0	39,2	49,7	42,8	42,7*

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

C) A gyermekek felekezete a szülőkétől eltérő (egyéb helyzetű)

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	Egyéb
Összesen	10,5	8,1	9,5	10,9	11,7	17,9	15,1	13,8
Ortodox	10,4	-	7,7	10,2	8,2	16,4	12,9	12,1
Római kat.	9,1	7,4	-	9,4	13,3	31,2	28,5	12,9
Református	11,4	10,6	10,2	-	18,2	27,5	16,7	15,7
Görög kat.	12,4	6,4	17,0	22,8	-	35,9	39,4	32,0
Pümkösdista	12,6	8,8	21,7	27,3	30,2	-	27,3	32,4
Baptista	12,3	7,1	20,5	19,5	41,2	24,4	-	35,6
Egyéb	11,0	7,7	12,6	13,8	23,7	30,3	34,3	20,3*

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

Az ortodox egyház nyeresége a vegyes házasságokban a családfők után 19 505, a feleségek után viszont csak 10 927 gyermekes család. A nemzetiségi adatokkal egybevetve, amelyek szerint a románság nyeresége nagyjából egyenlő arányban oszlik meg a két házastárs között (18 043 család a férjek, illetőleg 20 013 család a feleségek után), román családfő esetén pedig a családok háromnegyedében a gyermekek az apa nemzetiségét viszik tovább, úgy tűnik, hogy az anyák, ha férjük a többségi nemzethez tartozik, a felekezeti kötődésük átörökítésében állhatatosabbak, mint amikor gyermekük nemzetiségi hovatartozásáról kell dönteniük. Az adatok alaposabb vizsgálatából azonban kiderül, hogy nem a családi szocializáció valamilyen felekezetfüggő sajátosságáról van szó, a magyarázat inkább a vegyes felekezetű családok eltérő demográfiai szerkezetében rejlik. A gyermekes vegyes házasságban élő ortodox felekezetűek közül ugyanis 61775 a férfiak, és csupán 50 894, vagyis 10 881-gyel kevesebb a nők száma. Ezzel szemben a görögkeletiekkel házasságra lépett pümkösdista, baptista és egyéb nem részletezett felekezetűek körében a férfiak száma mindössze 11 471, míg a nőké 22 457, azaz 10 986-tal több. (A többlet kétharmada a falvakban kötött házasságokra esik.) E családokban 20 137 esetben a görögkeleti és 9830 esetben az egyéb felekezetű szülőével egyezik a gyermekek vallása. Abból a 10 579 családból, melynek feje nem az ortodoxvallás követője, a gyermekek felekezete 2739 esetben az apáéval, 7840-ben az anyáéval azonos. Abban a 19 388 családban, amelyben a családfő ortodox, az utódok 12 297 esetben, tehát e családok többségében a görögkeleti hitet gyakorolják, ám a más vallású feleségek nagyobb száma miatt az anyák felekezetét gyermekeikre átszarmaztató családok száma is jelentékeny: 7091. Az ortodoxvallás nyeresége a férjek vonalát követve 9558, míg a

feleségeket követve mindössze 749 család. (A falvakban a görögkeleti egyház apák utáni nyeresége 4907 család, itt azonban a neoprotestáns és egyéb nem részletezett vallású anyák azonos felekezetű gyermekeit számítva 1034 családnyi veszteséget szenved az ortodoxia.) Lényegében e két számnak a családfők javára mutatkozó különbözetéből adódik a vegyes vallású gyermekes családokban az ortodox felekezet házastársak szerinti nyereségének a román nemzetiségűek egyenlegével szembeni aszimmetriája. Közelebbről: a görögkeletiekkel vegyes házasságokban a pünkösdisták és a baptisták a családfő szerint 3640, illetve 1778 családban gyermekeket vesztek, a feleség felekezete után viszont 850, illetve 125 családban gyermekeket nyertek vallásuk számára. Az egyéb, nem részletezett felekezetekkel vegyes házasságokban a görögkeleti egyház nyeresége a családfő után 4140, míg a feleség után mindössze 1724 család.

A többi egyház egyenlege mindkét házastárs esetében veszteséges az ortodoxiával szemben. A családfő felekezete szerint a római katolikusok 4351, a reformátusok 3627, a görög katolikusok 1969, a feleség felekezete szerint a római katolikusok 2702, a reformátusok 3610, a görög katolikusok pedig 3866 családot vesztek a görögkeletiekkel vegyes termékeny házasságaikban. E számokból az is kiderül, hogy a nemzedékek közti felekezet-, illetőleg nemzetiségváltás értékei - bár jelentős mértékben kötődnek egymáshoz - korántsem esnek egybe. Így például, míg a román-magyar házasságok egyenlegében a gyermekek nemzetisége után 28,3 ezer család az államnemzet tiszta nyeresége, az ortodox és a „magyar” (római katolikus, református) felekezetűek által kötött vegyes házasságokban az államvallás pozitívuma az előbbinek alig több mint a fele. (Ez az összefüggés az unitárius és zsinat-presbiteri evangélikus felekezetűek viszonylatában kimutathatatlan, de ez az alacsony esetszámok miatt nem befolyásolja lényegesen a fenti megállapítás érvényét.) E jelenségre alighanem megint csak a nemzetiség- és felekezetközi átfedésekben kereshetünk magyarázatot (vagyis hogy szép számban találni román nemzetiségűeket a történelmi magyar és viszont: magyar nemzetiségűeket a román egyházak hívei között).

A felekezetileg vegyes házasságok 72,5 százaléka, szám szerint 197,5 ezer házasság jut a *városokra*, ebből a gyermekes vegyes felekezetű házasságok száma 126,8 ezer. E családokban a szülők felekezet szerinti megoszlása a következő: ortodox 33, római katolikus 27,3, református 20,4, görög katolikus 6,4, pünkösdista 1,8, baptista 1,5 százalék, egyéb felekezetű 9,6 százalék. A családok megoszlása a gyermekek felekezete szerint: ortodox 39,4, római katolikus 24,4, református 14,8, görög katolikus 3,4, pünkösdista 1,1, baptista 0,9, egyéb felekezetű 6,2, „eltérő” 9,8 százalék.

A generációk közti vallásváltozás településtípusonként összesített adatai szerint (8. táblázat) a görögkeleti, a római katolikus, a görög katolikus és az egyéb nem részletezett felekezetek nyereségének, illetve veszteségének egyenlegéből 70-80 százalék közötti értékben részesednek a városi környezetben élő családok Szembetűnő kivétel a református egyház, melynek tetemes hiánya csaknem teljes egészében (95,5%-ban) a városokban keletkezik. Ez azzal magyarázható, hogy vidéken a reformátusok termékeny vegyes házasságaiban az egyház férfi hívei többséget alkotnak, továbbá e családokban az államvalláshoz tartozó házaspárok az átlagosnál kisebb arányban vannak jelen. Ily módon a református családfőnek a felekezet átörökítésében játszott szerepe a csoport átlagánál erőteljesebb. Ez számottevően növeli a magyar protestantizmus családon belüli nyereségének falvakra eső hányadát, amely nyereség szinte teljes egészében ellensúlyozni tudja a református egyház városi veszteségeit. A pünkösdista és baptista negatívum városi részaránya - a hívek települési környezet szerinti megoszlásával összefüggésben - 35,7, illetve 56,3 százalék. Az ortodox pozitívum, valamint az egyéb felekezetű negatívum városi környezetre eső hányada valamivel magasabb, a római katolikusok, a pünkösdisták és a baptisták negatívuma pedig valamivel alacsonyabb, mint az érintett - gyermekes vegyes házasságban élő - felekezeti csoportok megfelelő városi részaránya.

JEGYZETEK

- 1 A bukaresti statisztikai szolgálat 1948 óta néhány kivételes esettől eltekintve nem publikál nemzetiségi részletezésű népmozgalmi adatsorokat. A vegyes házasságok korábban is csupán felekezeti vonatkozásaikban szolgáltak-szórványosan - hivatalos romániai adatközlések tárgyául. E témára vonatkozóan szűkebb körű tényleírásokban, demográfiai vagy szociológiai mikrovizsgálatokban sem nagyon bővelkedünk. Ritka kivétel a két világháború közötti időszakból Petru Râmneanu anyakönyvi felmérésen alapuló összesítése az erdélyi városokban kötött vegyes házasságokról: Problema căsătoriilor mixte în orașele din Transilvania în perioada de la 1920-1937. *Buletin eugenic și biopolitic* 1937.10-12. 317-338. A kérdéshez az erdélyi városok nacionalizálása felől közelítő, „fajbiológiai” nézőpontú tanulmány egyébként kiváló minőségű adatanyagát Karády Viktor fedezte fel újból a magyar nagyközönség számára és hasznosította társadalomtörténeti elemzésében: Csoportközi távolság, réteghelyzet, a zsidó-keresztény házasságok dinamikája Erdélyben a világháborúk között. *Korunk* 1991. 8. 941-954. Szintén a vegyes házasságokat vizsgálja szórványvidéken magyar-román viszonylatban, az utódok nemzetiségi hovatartozásának alakulására - mint az ilyen irányú kutatások döntő fontosságú mozzanatára - összpontosítva: Kállay Ernő: Magyar-román vegyesházasságok négy erdélyi községben. *Hitel* 1944. 3. 149-162. Az interetnikus házasságok szocio-demográfiai összetevőit megváltozott társadalmi viszonyok között, ugyancsak falusi környezetben vizsgálja Negroțioiu, Valentina: Forme de conviețuire interetnică în județul Mureș. *Viitorul social* 1973. 3. 640-650. Egy dél-erdélyi magyar szórványközösség példáján történeti szempontból elemzi Vetési László: Mobilitás a bürkösiek párválasztásában. In: *Változó valóság. Szociográfiai tanulmányok*. Bukarest 1978. 73-92., ugyanazt az asszimilációs folyamatokra is kiterjedően tekintti át szintén Vetési László: Szász-magyar etnikai folyamatok Bürkösön. In: *Korunk évkönyv 1982*. 64-97.
- 2 Forrás: *Recensământul populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992. Structura etnică și confesională a populației*. București 1995. 606-635.
- 3 Az alapadatok közlési módja - a családfő hovatartozás a alapján román nemzetiségűnek, illetve az ortodox felekezetűnek minősülő családok példáján szemléltetve - a kötetben az alábbi sémát követi:

A családfő nemzetisége	Családok összesen	Ebből a gyermekek nemzetisége				Gyermektelen családok
		Mindkét szülőével azonos	Az apáéval azonos	Az anyáéval azonos	Egyéb helyzetek	
Román	5 127 318	3 209 637	37 347	9 904	3 523	1 866 907
A feleség:						
Román	5 050 496	3 209 637	-	-	1339	1 839 520
Magyar	48 969	-	25 689	5 530	1472	16 278
Cigány	3 030	-	966	1 158	235	671
Német	12 644	-	4 491	2 079	206	5 868
Egyéb	12 179	-	6 201	1 137	271	4 570
A családfő felekezete	Családok összesen	Ebből a gyermekek nemzetisége				Gyermektelen családok
		Mindkét szülőével azonos	Az apáéval azonos	Az anyáéval azonos	Egyéb helyzetek	
Ortodox	4 985 725	3 112 181	35 417	19 942	12 461	1 805 544
A feleség:						
Ortodox	4 885 283	3 112 181	-	-	6 225	1 766 877
Római kat.	35 110	-	12 291	8 304	1 716	12 799
Református	17 064	-	7 538	2 945	1 193	5 388
Görög kat.	10 437	-	3 291	1 602	438	5 106
Pünkösdistá	11 776	-	3 970	2 207	1 214	4 385
Baptista	6 858	-	2 076	1 119	473	3 190
Egyéb	18 940	-	6 144	3 704	1 369	7 723
Felekezeten kívüli	257	-	107	61	13	76

4 *Anuarul demografic al Republicii Socialiste România*. București 1967. 216-217.

5 *Manualul personalului de recensământ*. București 1991. 48.

6 Ez utóbbi rovat a kötet táblázatos részében az „egyéb helyzetek” összefoglaló megnevezést kapta. Például idesorolták mindazon családokat, ahol a gyermek vagy gyermekek nemzetisége nem azonos egyik szülőével

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

sem. Vagy ebbe a rovatba kerültek azok a családok, melyekben több gyermek van, de a nemzetiségük eltér egymásétól, jóllehet ez a nemzetiség egyikük vagy másikuk esetében a szülő(k)ével azonos. Természetesen e kategória számai hiányoznak a vegyes családokat gyermekeik és az egyikszülő nemzetisége alapján homogén ismérvek szerint rendszerező adatsorokból, ami bizonyos fókig torzítja az e családokban összeírt gyermekek nemzetiségi hovatartozásáról alkotott képet.

7 A némileg spekulatív számítás részletezése az alábbi táblázatban található:

Magyarok más nemzetiségűekkel vegyes családi környezetben	Család	Személy
Magyar férj más nemzetiségű feleséggel	50 677	50 677
Magyar feleség más nemzetiségű férjjel	55 141	55 141
Magyar gyermek más nemzetiségű apával	6 541	12 500
Magyar gyermek más nemzetiségű anyával	12 714	24 500
Magyarokkal vegyes családban "eltérő helyzetű" magyar gyermek	3 981	3 800
Magyar szülők más nemzetiségű gyermekkel	1805	3 610
Magyar szülő csonka családban más nemzetiségű gyermekkel	6 095	6 095
Összesen		156 323
Más nemzetiségűek magyarokkal vegyes családi környezetben	Család	Személy
Más nemzetiségű feleség magyar férjjel	50 677	50 677
Más nemzetiségű férj magyar feleséggel	55 141	55 141
Más nemzetiségű gyermek magyar apával	20 543	39 400
Más nemzetiségű gyermek magyar anyával	27 818	53 400
Magyarokkal vegyes családban "eltérő helyzetű nem magyar gyermek	3 981	3 800
Más nemzetiségű gyermek magyar családban	1805	3 450
Más nemzetiségű gyermek csonka családban magyar szülővel	6095	9150
Összesen		215 018
Románok magyarokkal vegyes családi környezetben	Család	Személy
Román nemzetiségű feleség magyar férjjel	45 444	45 444
Román nemzetiségű férj magyar feleséggel	48 969	48 969
Román nemzetiségű gyermek magyar apával	19 415	37 300
Román nemzetiségű gyermek magyar anyával	25 689	49 300
Vegyes családban román szülő "eltérő helyzetű" magyar gyermekkel	3 150	3 150
Összesen		184163

8 Dávid Zoltán: Szlovákia és Románia vallási megoszlása az 1991. és 1992. évi népszámlálás szerint. *Hitel* 1993. 2. 91.

9 Gyurgyík László: *Magyar mérleg. A szlovákiai magyarság a népszámlálási és a népmozgalmi adatok tükrében.* Pozsony 1994. 44.

10 Radocea, Alexandru: Evoluții și perspective ale populației României. *Economistul* 1. Februarie 1995. Supliment. 4.

11 Z. Albu Zoltán: A legutóbbi népszámlálás a fontosabb egyházi adatok tükrében. *Orient Expressz* 1993. június 11. 11.; B. Kovács András: Megmenthető lelkek. Nagyszabású terv a szórványok felkarolására. Beszélgetés Vetési Lászlóval. *Romániai Magyar Szó* 1992. november 11. 6.

12 Marinescu, Gheorghe-Marinescu, Alina-Anca: Structura confesională a populației României la recensământul populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992. *Populația României. Evoluții și perspective. Lucrările simpozionului național din 3-4 noiembrie 1994.* București 1995. 300.

I. TÁBLAMELLÉKLET

A családok a családtagok nemzetisége szerint főbb nemzetiségenként Városok és községek együtt

A) Házaspár gyermekkel és gyermek nélkül összesen

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	5 702 766	5 125 972	411 973	73 019	29 874	61 928	166 277
Román	5 127 318	5 050 496	48 969	3 030	12 644	12 179	76 822

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Magyar	407 509	45 444	356 832	631	3 373	1229	50 677
Cigány	74 013	4 043	645	69191	61	73	4 822
Német	28 746	11 192	3 798	95	13 188	473	15 558
Egyéb	65 180	14 797	1729	72	608	47 974*	18 398
Ebből vegyes	166 277	75 476	55 141	3 828	16 686	15 146	

* Ebből 1192 egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

B) Házaspár gyermek nélkül

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	2 065 242	1 863 270	14 8571	15 701	15 091	22 609	57 037
Román	1 866 907	1 839 520	16 278	671	5 868	4 570	27 387
Magyar	145 072	13 103	129 711	157	1 600	501	15 361
Cigány	16 055	1036	156	14 819	20	24	1 236
Német	13 049	3 975	1574	25	7 268	207	5 781
Egyéb	24 159	5 636	852	29	335	17 307*	7 272
Ebből vegyes	57 037	23 750	18 860	882	7 823	5 722	

* Ebből 420 egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

C) Házaspár gyermekkel

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	3 637 524	3 262 702	263 402	57 318	14 783	39 319	109 240
Román	3 260 411	3 210 976	32 691	2 359	6 776	7 609	49 435
Magyar	262 437	32 341	227 121	474	1773	728	35 316
Cigány	57 958	3 007	489	54 372	41	49	3 586
Német	15 697	7 217	2 224	70	5 920	266	9 777
Egyéb	41021	9 161	877	43	273	30 667*	11 126
Ebből vegyes	109 240	51726	36 281	2 946	8 863	9 424	

* Ebből 772 egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

D) Vegyes nemzetiségű házasságok, melyekben a gyermekek nemzetisége az apáéval azonos

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége					
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	61030	19 304	27 818	1136	5502	7270
Román	37 347	-	25 689	966	4491	6201
Magyar	12 714	11248	-	132	883	451
Cigány	1544	1 282	220	-	16	26
Német	5 499	3 787	1489	27	-	196
Egyéb	3 926	2 987	420	11	112	396*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

E) Vegyes nemzetiségű házasságok melyekbe a gyermeknek nemzetisége az anyáéval azonos

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége					
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	42 428	29 917	6541	1460	2950	1560
Román	9 904	-	5530	1158	2079	1137
Magyar	20 543	19 415	-	252	744	132
Cigány	1670	1482	164	-	12	12
Német	3 730	3 122	554	27	-	27
Egyéb	6 581	5 898	293	23	115	252*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

F) Vegyes nemzetiségű házasságok, melyekben a gyermekek nemzetisége eltér a szülőkétől („egyéb helyzetű”)

Családfő nemzetisége	Eltérő összesen	Ebből a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	5782	2505	1922	350	411	594
Román	2184	-	1472	235	206	271
Magyar	2059	1678	-	90	146	145
Cigány	372	243	105	-	13	11
Német	548	308	181	16	-	43
Egyéb	619	276	164	9	46	124*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

G) Homogén nemzetiségű házasságok a gyermekek nemzetisége szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	A gyermekek nemzetisége	
		szülőkével egyező	szülőkétől eltérő
Összesen	3 528 284	3 522 261	6023
Román	3 210 976	3 209 637	1339
Magyar	227 121	225 316	1805
Cigány	54 372	52 444	1928
Német	5 920	5 747	173
Egyéb	29 895	29 117	778

H) Egy szülő gyermekkel a gyermek nemzetisége szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	Ebből azonos nemzetiségű a gyermek és az		Egyéb
		apa	anya	
Összesen	690 322*	118 289	558 860	13 173
Román	600 470	103 968	493 548	2 954
Magyar	60 728	9165	45 468	6 095
Cigány	14 660	3 232	10 493	935
Német	5 413	665	3 400	1348
Egyéb	9 051	1259	5 951	1 841

* Ebből 119 904 családban férfi, 570 418 családban nő a családfő

II. TÁBLAMELLÉKLET

A családok a családtagok nemzetisége szerint főbb nemzetiségenként

Városok

A) Házaspárgyermekkel és gyermek nélkül összesen

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	3 021 711	2 713 476	230 909	28 521	19 935	28 870	126 981
Román	2 716 360	2 656 542	39 441	1443	10 241	8 693	59 818
Magyar	225 356	34 891	186 761	270	2 606	828	38 595
Cigány	29 082	1989	301	26 723	28	41	2 359
Német	19 138	9 058	3 099	43	6 588	350	12 550
Egyéb	31 775	10 996	1307	42	472	18 958*	13 659
Ebből vegyes	126 981	56 934	44 148	1798	13 347	10 754	

* Ebből 842 egyéb nem részletezett és nem nyilatkozott

B) Házaspárgyermek nélkül

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	892 043	789 477	76 927	5516	9745	10 378	43 553
Román	793 177	771 765	12 975	311	4713	3 413	21412
Magyar	73 379	9 789	61933	65	1227	365	11446
Cigány	5 638	444	65	5109	7	13	529
Német	8 213	3 213	1304	15	3534	147	4 679
Egyéb	11636	4 266	650	16	264	6 440*	5 487
Ebből vegyes	43 553	17 712	14 994	407	6211	4 229	

* Ebből 291 egyéb nem részletezett és nem nyilatkozott

C) Házaspárgyermekkel

Családfő nemzetisége	Feleség nemzetisége						Ebből vegyes
	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb	
Összesen	2 129 668	1 923 999	153 982	23 005	10190	18 492	83 428
Román	1 923 183	1 884 777	26 466	1 132	5 528	5 280	38 406
Magyar	151 977	25 102	124 828	205	1379	463	27149
Cigány	23 444	1545	236	21 614	21	28	1 830
Német	10 925	5 845	1795	28	3 054	203	7871
Egyéb	20139	6 730	657	26	208	12 518*	8172
Ebből vegyes	83 428	39 222	29154	1391	7 136	6 525	

* Ebből 551 egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

D) Vegyes nemzetiségű házasságok; melyekben a gyermekek nemzetisége az apáéval azonos

Családfő nemzetisége	Eltérő összesen	Ebből a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	47 159	13 988	22 835	587	4479	5270
Román	29 954	-	21214	503	3706	4531
Magyar	9 473	8 431	-	64	686	292
Cigány	668	550	97	-	9	12
Német	4 527	3 120	1238	13	-	156
Egyéb	2 537	1 887	286	7	78	279*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

E) Vegyes nemzetiségű házasságok, melyekben a gyermekek nemzetisége az anyáéval azonos

Családfő nemzetisége	Eltérő összesen	Ebből a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	32 216	23 479	4885	632	2338	882
Román	6 908	-	4136	513	1660	599
Magyar	16 204	15 447	-	95	582	80
Cigány	976	880	83	-	5	8
Német	2 943	493	423	11	-	16
Egyéb	5 185	4 659	243	13	91	179*

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

F) Vegyes nemzetiségű házasságok, melyekben a gyermekek nemzetisége eltér a szülőkétől („egyéb helyzetű”)

Családfő nemzetisége	Eltérő összesen	Ebből a feleség nemzetisége szerint				
		Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	4053	1755	1434	172	319	373
Román	1544	-	1116	116	162	150
Magyar	1472	1224	-	46	111	91

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Cigány	186	115	56	-	7	8
Német	401	232	134	4	-	31
Egyéb	450	184	128	6	39	93

* Egyéb, nem részletezett és nem nyilatkozott

G) Homogén nemzetiségű házasságok a gyermekek nemzetisége szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	A gyermekek nemzetisége	
		szülőkével egyező	szülőkétől eltérő
Összesen	2 046 240	2 042 823	3417
Román	1884 777	1 883 975	802
Magyar	124 828	123 573	1255
Cigány	21 614	20 811	803
Német	3 054	2 942	112
Egyéb	11 967	11 522	445

H) Egy szülő gyermekkel a gyermek nemzetisége szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	Ebből azonos nemzetiségű a gyermek és az		Egyéb
		apa	anya	
Összesen	405 875*	62 663	332 751	10 461
Román	352 893	55 092	295 544	2 257
Magyar	37 969	5 050	27 764	5155
Cigány	6 702	1522	4 658	522
Német	3 716	435	2161	1 120
Egyéb	4 595	564	2 624	1407

* Ebből 63 788 családban férfi, 342 087 családban nő a családfő

III. TÁBLAMELLÉKLET

*A családok a családtagok vallásfelekezete szerint főbb felekezetenként
Városok és községek összesen*

A) Házaspár gyermekkel és gyermek nélkül összesen

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistista	Baptista		
Összesen	5 702 766	4 964 189	278 838	202 607	58 421	49 758	31077	117 876	272 526
Ortodox	4 985 725	4 885 283	35110	17 064	10 437	11776	6 858	19197	100 442
Római kat.	271688	30 076	207 057	26 280	3 061	395	317	4 502	64 631
Református	203 483	16 227	27113	150 949	2 866	368	576	5 384	52 534
Görög kat.	64 191	13 578	4 283	3 591	41460	237	183	859	22 731
Pünkösdistista	40 385	3 131	191	126	72	36 472	207	186	3 913
Baptista	26113	2 436	236	188	59	276	22 766	152	3 347
Egyéb	111 181	13 458	4 848	4 409	466	234	170	87 596*	24 928
Ebből vegyes	272 526	78 906	71781	51 658	16 961	13 286	8 311	31 623	
Ebből:									
Adventista	18 599	1512	41	79	21	32	33	16 881	1 782
Unitárius	19 896	1059	2 906	2 962	93	20	17	12 839	7 404
Ágost. ev.	9177	2 004	689	520	91	13	22	5 838	3 543
Zsin.-pb. ev.	5 413	705	473	331	46	17	12	3 829	1 725
Egyéb	58 096	8 178	739	517	215	152	86	48 209**	10 474

* Ebből 1343 egyéb nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 587 egyéb nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

B) Házaspárgyermek nélkül

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistista	Baptista		
Összesen	2 065 242	1 794 889	93 572	73 715	29 562	14 877	13 504	45 123	101588
Ortodox	1805 544	1766 877	12 799	5 388	5 106	4 385	3 190	7 799	38 667
Római kat.	89 072	9 611	67 223	8 957	132	148	124	1 687	21 849
Református	73 638	4 526	9 456	55 960	1204	135	265	2 092	17 678
Görög kat.	32 347	6 321	2 050	1 615	21650	106	112	493	10 697
Pünkösdistista	11480	1282	71	38	29	9 902	86	72	1 578
Baptista	11061	1045	85	70	25	112	9 662	62	1399
Egyéb	42100	5 227	1 888	1687	226	89	65	32 918*	9 720
Ebből vegyes	101588	28 012	26 349	17 755	7 912	4 975	3 842	12 743	-
									Ebből:
Adventista	7 717	766	29	46	8	14	14	6 840	907
Unitárius	7 376	327	950	1060	44	7	5	4 983	2 534
Ágost. ev.	4 244	674	328	208	43	3	9	2 979	1339
Zsin.-pb. ev.	2 281	232	190	120	25	12	8	1694	641
Egyéb	20 482	3 228	391	253	106	53	29	16 422**	4299

* Ebből 538 egyéb nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 239 egyéb nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

C) Házaspár gyermekkel

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistista	Baptista		
Összesen	3 637 524	3 169 300	185 266	128 892	28 859	34 881	17 573	72 753	170 938
Ortodox	3 180181	3 118 406	22 311	11676	5 331	7 391	3 668	11398	61775
Római kat.	182 616	20 465	139 834	17 323	1739	247	193	2 815	42 782
Református	129 845	11701	17 657	94 989	1662	233	311	3 292	34 856
Görög kat.	31844	7 257	2 733	1976	19 810	131	71	366	12 034
Pünkösdistista	28 905	1849	120	88	43	26 570	121	114	2 335
Baptista	15 052	1391	151	118	34	164	13 104	90	1948
Egyéb	69 081	8 231	2 960	2 722	240	145	105	54 678*	15 208
Ebből vegyes	170 938	50 894	45 432	33 903	9 049	8 311	4 469	18 880	-
									Ebből:
Adventista	10 882	746	12	33	13	18	19	10 041	875
Unitárius	12 520	732	1 956	1902	49	13	12	7 856	4 870
Ágost. ev.	4 933	1330	361	312	48	10	13	2 859	2 204
Zsin.-pb. ev.	3 132	473	283	211	21	5	4	2135	1084
Egyéb	37 614	4 950	348	264	109	99	57	31787**	6175

* Ebből 805 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 348 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

D) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete az apáéval azonos

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistista	Baptista	
Összesen	76182	15 912	20 806	17 640	5331	4279	2390	9824
Ortodox	35 417	-	12 291	7 538	3291	3970	2076	6251
Római kat.	18 864	7 940	-	8 177	1076	106	90	1475

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Református	13 406	3 911	6 801	-	853	95	135	1611
Görög kat.	2 823	1322	641	675	-	39	26	120
Pümkösdista	475	330	25	25	16	-	39	40
Baptista	425	298	30	22	6	40	-	29
Egyéb	4 772	2 111	1018	1203	89	29	24	298*
Ebből								
Adventista	254	221	2	6	7	4	3	11
Unitárius	1933	231	6 88	900	15	-	8	91
Ágost. ev.	901	551	131	133	24	2	3	57
Zsin.-pb. ev.	491	179	134	112	16	-	2	48
Egyéb	1193	929	63	52	27	23	8	91

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

E) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete az anyjával azonos

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	
Összesen	76 799	30 869	20 301	12 573	2662	2546	1402	6446
Ortodox	19 942	-	8 304	2 945	1602	2207	1119	3765
Római kat.	20 051	11006	-	7 523	432	64	48	978
Református	17 480	6 555	9 057	-	506	74	124	1164
Görög kat.	7 722	5 468	1213	850	-	45	17	129
Pümkösdista	1565	1357	69	39	14	-	49	37
Baptista	1284	994	90	73	14	84	-	29
Egyéb	8 755	5 489	1 568	1 143	94	72	45	344*
Ebből:								
Adventista	520	459	4	17	4	12	9	15
Unitárius	2 349	418	1054	760	21	9	2	85
Ágost. ev.	1067	664	190	136	17	5	4	51
Zsin.-pb. ev.	476	248	120	70	5	3	1	29
Egyéb	4 343	3 700	200	160	47	43	29	164

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

F) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete eltér a szülőkétől („egyéb helyzetű”)

Családfő felekezete	Eltérő összesen	Feleség felekezete szerint						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pümkösdista	Baptista	
Összesen	17 957	4113	4325	3690	1056	1486	677	2610
Ortodox	6 416	-	1716	1193	438	1214	473	1382
Római kat.	3 867	1519	-	1623	231	77	55	362
Református	3 970	1235	1799	-	303	64	52	517
Görög kat.	1 489	467	379	451	-	47	28	117
Pümkösdista	295	162	26	24	13	-	33	37
Baptista	239	99	31	23	14	40	-	32
Egyéb	1 681	631	374	376	57	44	36	163*
Ebből:								
Adventista	101	66	6	10	2	2	7	8
Unitárius	588	83	214	242	13	4	2	30
Ágost. ev.	236	115	40	43	7	3	6	22
Zsin.-pb. ev.	117	46	29	29	-	2	1	10
Egyéb	639	321	85	52	35	33	20	93*

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

G) Homogén felekezetű házasságok a gyermekek felekezete szerint

Családfő felekezete	Összesen	A gyermekek felekezete	
		a szülőkével egyező	a szülőkétől eltérő

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Összesen	3 466 586	3 443 514	23 072
Ortodox	3 118 406	3 112 181	6 225
Római kat.	139 834	136 729	3 105
Református	94 989	92 804	2 185
Görög kat.	19 810	16 890	2 920
Pünkösdistá	26 570	23 178	3 392
Baptista	13 104	11 591	1 513
Egyéb	53 873	50 141	3 732
Ebből:			
Adventista	10 007	9 055	952
Unitárius	7 650	7 439	211
Ágost. ev.	2 729	2 615	114
Zsin.-pb. ev.	2 048	1 975	73
Egyéb	31 439	29 057	2 382

H) Egy szülő gyermekkel a gyermek felekezete szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	Ebből azonos felekezeti a gyermek és az		Egyéb
		apa	anya	
Összesen	690 322*	115 774	547 056	27 492
Ortodox	586 880	102 432	479 113	5 335
Római kat.	40 901	5 527	28 971	6 403
Református	29 492	4 108	20 382	5 002
Görög kat.	8 947	999	4 879	3 069
Pünkösdistá	5 338	493	2 623	2 222
Baptista	3 440	312	1 651	1 477
Egyéb	15 324	1 903	9 437	3 984
Ebből				
Adventista	2 216	191	1 151	874
Unitárius	2 546	388	1 601	557
Ágost. ev.	1 778	223	1 136	419
Zsin.-pb. ev.	802	102	513	187
Egyéb	7 982	999	5 036	1 947

* Ebből 119 904 családban férfi, 570 418 családban nő a családfő

IV. TÁBLAMELLÉKLET

A családok a családtagok vallásfelekezete szerint főbb felekezeteként
Városok

A) Házaspárgyermekkel és gyermek nélkül összesen

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistá	Baptista		
Összesen	3 021 711	2 623 335	153 692	110 022	35 958	20 623	16 025	63 056	197 518
Ortodox	2 632 824	2 563 434	28 906	13 476	8 513	3 928	3 130	11 437	69 390
Római kat.	146 113	24 121	96 075	19 757	2 221	209	239	3 491	50 038
Református	109 731	12 214	20 410	70 809	2 071	169	245	3 313	38 422
Görög kat.	40 185	10 681	3 241	2 714	22 683	108	114	644	17 502
Pünkösdistá	17 699	1 321	108	66	43	15 985	95	81	1 714
Baptista	13 976	1 354	172	110	40	119	12 090	91	1 886
Egyéb	61 683	10 210	3 780	3 090	387	105	112	43 999*	18 566
Ebből vegyes	197 518	59 901	56 617	39 213	13 275	4 638	3 935	19 939	
Ebből:									
Adventista	6 134	609	27	42	8	12	18	5 418	750

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Unitárius	10 135	759	2 118	1936	73	12	8	5 229	5 116
Ágost. ev.	5 531	608	601	436	79	7	12	2 788	2 893
Zsin.-pb. ev.	3 762	588	372	261	46	10	8	2 477	1375
Egyéb	36 121	6 646	662	415	181	64	66	28 087**	8 432

* Ebből 882 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 398 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

B) Házaspár gyermek nélkül

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pütkös-dista	Baptista		
Összesen	892 043	757 546	49 774	36 009	17 370	4609	5500	21235	70 675
Ortodox	762 407	737 235	10 441	4 202	4133	1066	1147	4183	25 172
Római kat.	45 876	7 660	29129	6 642	999	74	84	1288	16 747
Református	35 290	3 302	7 030	22 714	889	62	88	1205	12 576
Görög kat.	19 365	4 864	1626	1277	11 132	41	63	362	8 233
Pütkös-dista	3 808	385	33	18	16	3299	31	26	509
Baptista	4 673	448	63	31	15	34	4054	28	619
Egyéb	20 624	3 652	1452	1 125	186	33	33	14143*	6 819
Ebből vegyes	70 675	20 311	20 645	13 295	6 238	1310	1446	7 430	
Ebből:									
Adventista	2168	234	18	21	4	4	5	1882	2168
Unitárius	3 071	223	647	628	31	5	2	1535	3 071
Ágost. ev.	2 358	534	290	175	37	1	3	1318	2 358
Zsin.-pb. ev.	1558	197	147	91	25	8	6	1084	1558
Egyéb	11 469	2 464	350	210	89	15	17	8 324**	3 306

* Ebből 338 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 161 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

C) Házaspár gyermekkel

Családfő felekezete	Összesen	Feleség felekezete						Egyéb	Ebből vegyes
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pütkös-dista	Baptista		
Összesen	2129 668	1 865 789	102 918	74 013	15 588	16 014	10 525	41821	126 843
Ortodox	1870 417	1 826199	18 465	9 274	4 380	2 862	1983	7 254	44 218
Római kat.	100 237	16 461	66 946	13 115	1222	135	155	2 203	33 291
Református	73 941	8 912	13 380	48 095	1 182	107	157	2108	25 846
Görög kat.	20 820	5 817	1615	1437	11 551	67	51	282	9 269
Pütkös-dista	13 891	936	75	48	27	12 686	64	55	1205
Baptista	9 303	906	109	79	25	85	8 036	63	1267
Egyéb	41059	6 558	2 328	1965	201	72	79	29 856*	11747
Ebből vegyes	126 843	39 590	35 972	25 918	7 037	3 328	2 489	12 509	
Ebből:									
Adventista	3 966	375	9	21	4	8	13	3 536	452
Unitárius	7 064	536	1471	1308	42	7	6	3 694	3 504
Ágost. ev.	3 173	1074	311	261	42	6	9	1470	1797
Zsin.-pb. ev.	2 204	391	225	170	21	2	2	1393	868
Egyéb	24 652	4 182	312	205	92	49	49	19 763**	5 126

* Ebből 544 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

** Ebből 237 egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

D) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete az apáéval azonos

Családfő felekezete	Eltérő összesen	Feleség felekezete szerint						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistá	Baptista	
Összesen	56 018	12 273	16 363	13 834	4095	1626	1291	6536
Ortodox	25 798	-	10 243	6172	2721	1478	1102	4082
Római kat.	14 619	6 361	-	6 279	711	55	71	1142
Református	9 376	2 808	4 907	-	574	38	67	982
Görög kat.	2 119	1093	414	490	-	19	17	86
Pünkösdistá	261	178	17	15	10	-	21	20
Baptista	271	192	21	11	5	21	-	21
Egyéb	3 574	1641	761	867	74	15	13	203*
Ebből:								
Adventista	122	105	1	5	1	3	1	6
Unitárius	1332	164	485	609	14	-	3	57
Ágost. ev.	745	445	116	115	22	1	1	45
Zsin.-pb. ev.	392	149	101	92	16	-	-	34
Egyéb	983	778	58	46	21	11	8	61

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

E) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete az anyáéval azonos

Családfő felekezete	Eltérő összesen	Feleség felekezete szerint						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistá	Baptista	
Összesen	58 429	24 211	16 379	9432	2150	1136	811	4310
Ortodox	14 341	-	6 861	2196	1319	958	641	2366
Római kat.	15 830	8 907	-	5714	346	38	38	787
Református	13 700	5 203	7 231	-	387	40	57	782
Görög kat.	6 028	4 353	917	621	-	22	12	103
Pünkösdistá	780	666	43	18	9	-	25	19
Baptista	831	652	61	47	9	41	-	21
Egyéb	6 919	4 430	1 266	836	80	37	38	232*
Ebből:								
Adventista	277	239	3	11	2	5	7	10
Unitárius	1759	315	824	538	18	5	2	57
Ágost. ev.	872	542	160	114	14	3	3	36
Zsin.-pb. ev.	389	206	102	56	5	2	1	17
Egyéb	3 622	3 128	177	117	41	22	25	112

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

F) Vegyes felekezetű családok, melyekben a gyermekek felekezete eltér a szülőkétől („egyéb helyzetű”)

Családfő felekezete	Eltérő összesen	Feleség felekezete szerint						Egyéb
		Ortodox	Római kat.	Református	Görög kat.	Pünkösdistá	Baptista	
Összesen	12 396	3 106	3 230	2 652	792	566	387	1 663
Ortodox	4 079	-	1 361	906	340	426	240	806
Római kat.	2 842	1 193	-	1 122	165	42	46	274
Református	2 770	901	1242	-	221	29	33	344
Görög kat.	1 122	371	284	326	-	26	22	93
Pünkösdistá	164	92	15	15	8	-	18	16
Baptista	165	62	27	21	11	23	-	21
Egyéb	1 254	487	301	262	47	20	28	109*
Ebből:								
Adventista	53	31	5	5	1	-	5	6
Unitárius	413	57	162	161	10	2	1	20
Ágost. ev.	180	87	35	32	6	2	5	13
Zsin.-pb. ev.	87	36	22	22	-	-	1	6

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Egyéb	521	276	77	42	30	16	16	64
-------	-----	-----	----	----	----	----	----	----

* Egyéb, nem részletezett, felekezeten kívüli és nem nyilatkozott

G) Homogén felekezeti házasságok a gyermekek felekezete szerint

Családfő felekezete	Összesen	A gyermekek felekezete	
		a szülőkével egyező	a szülőkétől eltérő
Összesen	2 002 825	1 990 147	12 678
Ortodox	1 826 199	1 822 440	3 759
Római kat.	66 946	64 915	2 031
Református	48 095	46 910	1 185
Görög kat.	11 551	10 061	1 490
Pünkösdista	12 686	11 271	1 415
Baptista	8 036	7 188	848
Egyéb	29 312	27 362	1 950
Ebből:			
Adventista	3 514	3 143	371
Unitárius	3 560	3 435	125
Ágost. ev.	1 376	1 308	68
Zsin.-pb. ev.	1 336	1 293	43
Egyéb	19 526	18 183	1 343

H) Egy szülő gyermekkel a gyermek felekezete szerint

Családfő nemzetisége	Összesen	Ebből azonos felekezeti a gyermek és az		Egyéb
		apa	anya	
Összesen	405 875*	61066	325 335	19 474
Ortodox	343 508	54 044	285 555	3 909
Római kat.	24 850	2 860	16 789	5 201
Református	17 865	2100	11861	3 904
Görög kat.	6193	633	3 347	2 213
Pünkösdista	2 318	214	1 195	909
Baptista	1988	165	991	832
Egyéb	9153	1050	5 597	2 506
Ebből:				
Adventista	969	64	525	380
Unitárius	1351	160	789	402
Ágost. ev.	1 112	110	648	354
Zsin.-pb. ev.	578	68	360	150
Egyéb	5 143	648	3 275	1220

* Ebből 63 788 családban férfi, 342 087 családban nő a családfő

Az egyes vallásfelekezetek tagjai főbb nemzetiségek szerint

Románia

Felekezet	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	22 810 035	20 408 542	1 624 959	401 087	1 19 462	255 985
Ortodox	19 802 389	19 322 047	27 828	342 130	8 126	102 258
Római katolikus	1 161 942	361 324	669 420	19 275	70 983	40 940
Református	802 454	16 140	765 370	17 598	2 792	554
Görög katolikus	223 327	191 453	23 393	3 569	1 900	3 012
Pünkösdista	220 824	202 220	4 339	7 919	500	5 846
Baptista	109 462	94 358	12 845	932	438	889
Adventista	77 546	66 058	8 280	1 694	351	1 163
Unitárius	76 708	1 457	74 021	910	170	150
Muzulmán	55 928	952	35	583	14	54 344

Regio – Kisebbség, politika, társadalom 1996. 7. évf. 3.sz.

Evangéliumi sz. k	49 963	43 888	2 393	920	2 223	539
Ágostai evang.	39 119	3 660	7 201	229	27 313	716
Óhitű keresztény	28 141	3 711	98	94	17	24 221
Óhitű ortodox	32 228	26 378	59	110	12	5 669
Zsinat-presb. ev.	21221	1 694	12 842	41	2 858	3 786
Izraelita	9 670	1 716	193	14	56	7 691
Egyéb	56 329	39 768	11 924	896	1 334	2 407
Ateista	10 331	8 920	616	235	80	480
Felekezeten kívüli	24 314	17 002	3 277	3 203	198	706
Nem nyilatkozott	8 139	5 796	825	735	97	686

Erdély

Felekezet	Összesen	Román	Magyar	Cigány	Német	Egyéb
Összesen	7 723 313	5 684 142	1 603 923	202 665	109 014	123 569
Ortodox	5 360 102	5 109 835	24 952	150 082	5 900	69 333
Római katolikus	854 935	79 337	657 559	18 960	65 520	33 559
Református	796 682	14 917	761 109	17 582	2 556	518
Görög katolikus	206 833	177 274	22 781	3 374	1 596	1 808
Pünkösdista	158 970	142 600	4 274	6 037	481	5 578
Baptista	94 630	79 860	12 805	799	411	755
Adventista	29 180	18 478	8 198	1 223	312	969
Unitárius	75 978	1 164	73 653	898	164	99
Muzulmán	534	131	30	6	7	360
Evangéliumi sz. k	12 372	7 709	2 277	237	1 893	256
Ágostai evang.	36 264	2 202	6 977	208	26 214	663
Óhitű keresztény	1 058	826	93	63	14	62
Óhitű ortodox	3 891	2 276	55	66	12	1 482
Zsinat-presb. ev.	20 184	1 040	12 769	28	2 627	3 720
Izraelita	2 768	377	171	8	29	2 183
Egyéb	45 323	30 298	11 678	781	980	1 586
Ateista	3 649	2 802	550	98	55	144
Felekezeten kívüli	15 365	9 881	3 219	1 831	165	269
Nem nyilatkozott	4 595	3 135	773	384	78	225

ÁRPÁD E. VARGA

Ethnic and Religious Composition of Families in Romania on the Basis of the 1992 Census Results

Based on the results of the 1992 census, the Romanian Bureau of Statistics has published significant new data on family statistics of various ethnic groups and religious denominations. Despite limitations, the data contain important information about mixed marriages. The paper provides detailed tables concerning the main ethnic and denominational groups, and a descriptive analysis summarizes the conclusions to be drawn from them.

Ethnically mixed marriages constitute 2.9% of all marriages. More than three quarter of these take place in towns, where their proportion is 4.2%. The largest number of mixed marriages is contracted by Romanians and Hungarians. The number of Gypsies living in mixed marriages is noticeably small, even though they constitute the third largest ethnic community of the country. The extent of ethnic exogamy is the greatest among the men of the smaller, more scattered ethnic groups, while it is the least among Tartar, Gypsy and Romanian men. The majority of spouses of another nationality - with the exception of the marriages of Tartar men - are Romanian.

The most important locale of assimilation increasing the size of the majority nation is the interethnic family circle. Although only 46.3% of the parents in fertile mixed marriages are

Romanian, the children will be Romanian in 61.6% of these families. If the head of the family is Romanian in three out of four families the children will be Romanian, but even if it is the wife who is Romanian in almost three out of five families the same will be the case. This tendency, especially with respect to fathers, is felt most strongly in towns. The proportion of denominationally mixed marriages is 4.8%. Orthodox, Roman Catholic and Protestant faiths are the most likely to live in mixed marriages. The extent of religious exogamy - based on family heads - is the greatest among Israelites and members of the small historical Protestant churches, while it is the smallest among Muslims and members of free churches. The proportion of heterogeneous marriages of Pentecostalists and Baptist wives is two or three times that of men of the same religion. Wives of a different denomination are Orthodox in the majority of cases, with the exception of the marriages of men belonging to Hungarian Protestant churches. In fertile denominationally mixed marriages change of denomination over the generations characteristically leads to the growth of Greek Orthodox religion which is associated with the majority nation. However, the gains of the Orthodox church at the expense of traditional Western Christian churches is less pronounced than that of Romanians in general. This is probably what explains the fact that nowadays a considerable number of Romanian believers may be found in these churches.